आ.व. २०८०/०८१

बार्षिक प्रतिवेदन

सोसेक नेपाल

केन्द्रिय कार्यालय : नारायण नगरपालिका-१, दैलेख

केन्द्रीय कार्यालय फोन नं.: ०८९-४१०१८७/४१००९६/०८९-४१००९३

बाल हेल्पलाईन १०९८ (दश नौ आठ)/९८५८०८८२२२/९८५८०३६२२२

महिला र बालबालिका केन्द्र, दैलेख : ०८९ ४१०२२२

महिला र बालबालिका केन्द्र, कालिकोट : ०८७-४४०३४४

काठमाडौं सम्पर्क कार्यालय : ०१-५९१०८९०, सुर्खेत प्रदेश कार्यालय : ०८३-४१४२५५

पैसा नलाग्ने टोल फ्रि नं.: एनटिसी १६६०८९४२००१, एनसेल ९८०१५७४८८८

इमेलः sosecdailekh@gmail.com, info@sosec.org.np, hirad@ntc.com.np

Website:- www.sosec.org.np

२०७९/०५/११ निर्वाचित कार्यसमिति

अध्यक्ष
श्री मञ्जु कुमारी खड्का

निवर्तमान अध्यक्ष
श्री हीरासिंह थापा

उपाध्यक्ष
श्री कवि राज रिजाल

सचिव
श्री ललिता कुमारी भण्डारी

कोषाध्यक्ष
श्री संगिता राना

सदस्यहरु
श्री मन्सरा थापा मगर   श्री कमला कुमारी नेपाली   श्री कमला शर्मा   श्री सुजन न्यौपाने   श्री दुर्गा गिरी

सल्लाहाकार समिति

संयोजक : मा. सीता कुमारी राना – प्रतिनिधी सभा सदस्य

सदस्य : श्री माधव प्रसाद तिमील्सेना – पूर्व उपाध्यक्ष

सदस्य : श्री अमर बहादुर थिङ – स्थानिय आर्थिक योजना तथा ब्यबस्थापन बिज्ञ

सदस्य : श्री अमर सुनार – अध्यक्ष, पत्रकार महासंघ, दैलेख

सदस्य : श्री लाल ब. पुन – भिजिटिङ् फेकल्टि/सिनियर रिसर्च फेलो (KUSOM)

"आत्मा साक्षी राखी मन्, बचन् र कर्मले सेवा गरौं ।।"

बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन समिति

सल्लाहाकार

अध्यक्षः श्री मञ्जु कुमारी खड्का

कार्यकारी निर्देशक / निर्वतमान अध्यक्षः श्री हीरासिंह थापा

प्रकाशन समिति

संयोजकः श्री ललिता कुमारी भण्डारी - सचिव कार्य समिती

प्रमुख सम्पादकः श्री वसन्त श्रेष्ठ - प्रोभेन्सियल प्रोग्राम म्यानेजर

सदस्यः श्री नवराज बि.सी. - हेड अफ प्रोग्राम/ प्रोग्राम म्यानेजर

सदस्यः श्री बासुदेव उपाध्याय - परियोजना संयोजक

सदस्यः श्री पुस्करप्रसाद शर्मा - परियोजना संयोजक

सदस्यः श्री जिवराज रेग्मी - परियोजना संयोजक

सदस्यः श्री माया अधिकारी - परियोजना संयोजक

सदस्यः श्री मेनका क्षेत्री - परियोजना संयोजक

सदस्य सचिवः श्री पदमराज जोशी - मील म्यानेजर

प्रकाशन सहयोगी

श्री माधव भट्टराई - कार्यक्रम ब्यबस्थापक

श्री टिकाराम सापकोटा - लेखा तथा खरिद अधिकृत

श्री माया राना - प्रशासन अधिकृत

(परियोजनामा संलग्न सबै कर्मचारीहरु)

"जवाफदेहि सेवा, सुनुवाई तथा गुणस्तरीय कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि हाम्रो अनुरोध"
Monitoring, Evalutation, Accountability and Learning (MEAL)

सोसेक नेपालद्वारा स्थापना गरिएको जिज्ञासा तथा सुझाब सुनवाई सयन्त्र अर्न्तगत संस्थाद्वारा सञ्चालित कार्यक्रमहरुमा

- संस्थाको नीति, नियम तथा आचारसंहिता विपरितका कार्यहरू भएको पाईएमा ।
- गुणस्तरीय कार्यक्रम कार्यान्वयन तथा लक्षित वर्ग छनौटमा भेदभाव भएको पाईएमा ।
- जिम्मेवारीको आधारमा प्राप्त अख्तियारी वा श्रोतको दुरूपयोग भएको पाईएमा ।
- बालबालिका र महिला माथि लैङ्गिक, आर्थिक तथा जातीय आदि कुनै पनि प्रकारका विभेद तथा दुर्व्यवहारपूर्ण कार्य भएको पाईएमा ।
- संस्थाका पदाधिकारी एवम् कर्मचारीले बालबालिकालाई बाल श्रमिक, जोखिमपूर्ण तथा हानि हुने खालको क्रियाकलापमा सहभागि गराएको पाईएमा ।
- संस्थाद्धारा सहयोग गरीएका शैक्षिक तथा अन्य सामाग्रीहरूको प्रयोग तथा संरक्षण नभएको पाईएमा ।
- संस्थाको सहयोगमा निर्माण भईरहेका योजना गुणस्तरीय नभएमा वा प्रयोग विहिन भएको पाईएमा ।
- संस्थाद्धारा संचालित कार्यक्रम तथा क्रियाकलापहरूको गुणस्तर मानक पुरा नभएको पाईएमा ।

सोसेक नेपालद्वारा जिज्ञासा तथा सल्लाह सुझाव संकलनमा लागि स्थापित नि:शुल्क टोल फ्रि नम्बर एनटिसी १६६०८९४२००१, एनसेल ९८०१५७४८८८ मा फोन गरी वा कार्यालयमा रहेको जिज्ञासा तथा सुझाव पेटिका तथा ईमेल cfm@sosec.org.np मार्फत पनि जिज्ञासा तथा सुझाव दिन सक्नुहुनेछ ।

सोसेक नेपालमा आबद्ध कुनै कर्मचारी, पदाधिकारी, स्वयसेवक र सेवा तथा बस्तु प्रदायकहरुसंग सम्बन्धित संस्थाको संरक्षण नीति (बाल र बयस्क), दुर्व्यवहार बिरूद्धको निती र आँचार संहितासंग सम्बन्धित कुनै सुझाव तथा सल्लाह जिज्ञासा भएमा निम्न ठेगानामा सम्पर्क गर्नहुन अनुरोध छ :

जेसी बाल संरक्षण सम्पर्क व्यक्ति
मोबाईल नं.९८५८०२२५११ वा ९८५८०५१०८९ र ९८५११५१०८९ ईमेल : safeguarding@sosec.org.np

तपाईले गर्नुभएको जिज्ञासालाई सम्वेदनशिलतापूर्वक लिईनेछ र आवश्यक छानविन गरि सम्बोधन गरिनेछ ।
यदि जिज्ञासाकर्ताले आफ्नो व्यक्तिगत विवरण गोप्य राख्न चाहेमा जिज्ञासा गर्ने व्यक्तिको विवरण गोप्य राखिनेछ ।

सोसेक नेपाल

SOSEC Nepal
Estd: 1997
Raising The Voice Of Voiceless

केन्द्रिय कार्यालय : नारायण नगरपालिका-१, दैलेख
केन्द्रीय कार्यालय फोन नं.: ०८९-४१०१८७/४१००९६/०८९-४१००९३
बाल हेल्पलाईन १०९८ (दश नौ आठ)/९८५८०८८२२२/९८५८०३६२२२
महिला र बालबालिका केन्द्र, दैलेख : ०८९ ४१०२२२
महिला र बालबालिका केन्द्र, कालिकोट : ०८७-४४०३४४
काठमाडौं सम्पर्क कार्यालय : ०१-५९१०८९०, सुर्खेत प्रदेश कार्यालय : ०८३-४१४२५५
पैसा नलाग्ने टोल फ्रि नं.: एनटिसी १६६०८९४२००१, एनसेल ९८०१५७४८८८
इमेल:- sosecdailekh@gmail.com, info@sosec.org.np, hirad@ntc.com.np
Website:- www.sosec.org.np

सोसेक गान

कार्य क्षेत्र देशैभरी, तराई, पहाड हिमाल ।२।
तपाई हामी दिन दुखीको साझा सोसेक नेपाल ।२।
कार्य क्षेत्र देशैभरी, तराई, पहाड हिमाल ।

जलवायू , शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, उद्यम भित्र ।२।
दिगो विकास विपद् जस्ता विषयगत क्षेत्र ।
सबै वर्ग, भाषा, जाति, भूगोल, धर्मप्रति ।
समावेशी, जवाफदेही, आफ्ना कर्मप्रति ।२।
कार्य क्षेत्र देशैभरी.......................

मानवता, न्याय अनि सुशासनले कर्म ।२।
सिमान्तको आवाज नै यसको ठुलो धर्म ।
बालबालिका, महिला, पुरुष, अपाङ्गको साथी ।
मन वचनले कर्म गर्ने, आत्मा साक्षी राखी ।२।

कार्य क्षेत्र देशैभरी, तराई, पहाड हिमाल ।२।
तपाई हामी दिन दुखीको साझा सोसेक नेपाल ।२।
कार्य क्षेत्र देशैभरी, तराई, पहाड हिमाल ।

सोसेक नेपाल

केन्द्रिय कार्यालय : नारायण नगरपालिका–१, दैलेख

केन्द्रीय कार्यालय फोन नं.: ०८९-४१०१८७/४१००९६/०८९-४१००९३

बाल हेल्पलाईन १०९८ (दश नौ आठ)/९८५८०८८२२२/९८५८०३६२२२

महिला र बालबालिका केन्द्र, दैलेख : ०८९ ४१०२२२

महिला र बालबालिका केन्द्र, कालिकोट : ०८७-४४०३४४

काठमाडौं सम्पर्क कार्यालय : ०१-५९१०८९०, सुर्खेत प्रदेश कार्यालय : ०८३-४१४२५५

पैसा नलाग्ने टोल फ्रि नं.: एनटिसी १६६०८९४२००१, एनसेल ९८०१५७४८८८

इमेलः- sosecdailekh@gmail.com, info@sosec.org.np, hirad@ntc.com.np

Website:- www.sosec.org.np

https://www.facebook.com/SOSECNepal

https://twitter.com/sosecdailekh

https://www.instagram.com/sosecnepal/

https://www.youtube.com/results?search_query=sosec+nepal

Child helpline : 1098 (ten-Nine-Eight)

मन्तव्य

सोसेक नेपालले गत वर्षहरूमा गरिरहेको अभ्यासलाई निरन्तरता दिंदै आ.व. ०८०/८१ को "**वार्षिक प्रतिवेदन**" प्रकाशन गर्न लागेकोमा मलाई खुसी लागेको छ। सोसेक नेपालले आफ्नो स्थापना कालदेखि नै निर्दिष्ट मार्गदर्शन र आधारभूत सिद्धान्तका आधारमा संस्थाद्धारा सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा परियोजनाहरू लक्षित वर्गको स्तरलाई माथि उठाउन विभिन्न क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्दै आइरहेको छ। त्यसै गरी संस्थाले कार्य क्षेत्रका समुदाय स्तरमा कार्यक्रम कार्यान्वयन, सञ्चालन र सम्पादन गरिसके पश्चात् गरेका काम, उपलब्धी र खर्च बजेटलाई समेटी वार्षिक पुस्तिका मार्फत सरोकारवाला निकायहरू समक्ष प्रस्तुत गर्न खोज्नु अति आवश्यकीय कार्य हो र यसलाई निरन्तरता दिइरहने छौं। यसैगरी संस्थाले गरेका क्रियाकलापहरूको जिल्ला स्तरमा कर्मचारी र कार्य समितिको वर्षको एक पटक सहभागितात्मक समीक्षा तथा रणनैतिक योजना तर्जुमा र प्रत्येक वर्ष साधारणसभा गरी त्यसको अनुमोदन र चालु वर्षको रणनैतिक योजना समीक्षा गरी अगामी वर्षको वार्षिक रणनैतिक योजना तयार गर्नु सोसेक नेपालले गौरव गर्नुपर्ने विषय हो। संस्थाले प्रकाशन गर्न लागेको प्रतिवेदनबाट कार्यक्रममा आवद्ध लक्षित वर्ग, साझेदार संस्था, सहयोगी निकायसंग समग्र प्रगतिको जानकारी आदान-प्रदान गर्न र पछिल्ला बर्षहरूमा प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि महत्वपूर्ण सुझावहरू प्राप्त गर्न र संस्थाको मूल्य मान्यतामा आधारित पारदर्शिता कायम राख्न उल्लेखनीय सहयोग पुग्नेछ भन्ने मैले अपेक्षा गरेको छु।

संस्थाबाट निर्दिष्ट गरेका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन, सञ्चालन र सम्पादनमा संलग्न लक्षित समुदाय, साझेदार संस्थाहरू, सहयोगी निकाय तथा लक्ष्य र उद्देश्य परिपूर्तिका लागि अहोरात्र खट्ने यस संस्थाका कर्मचारीहरू, कार्यसमितिका पदाधिकारीहरू, विभिन्न समिति उपसमितिका सदस्यहरू, साधारण सदस्य, आजीवन सदस्य लगायतका स्वयम्सेवकहरू र संस्थालाई यहाँसम्म ल्याउन सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण साझेदार संस्थाहरू सबैप्रति आभार व्यक्त गर्दै धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

यो पुस्तिका प्रकाशन गर्न सहयोग गर्ने प्रकाशन समितिलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु। संस्थाको समसामयिक गतिविधीहरू सहितको प्रकाशनलाई निरन्तरता मिल्ने छ भन्ने आशा गर्दछु।

सल्लाह, सुझाव र सहयोगका लागि धन्यवाद।

मञ्जुकुमारी खड्का

अध्यक्ष

सोसेक नेपाल

प्राक्कथन

सोसेक नेपालले विगत २६ वर्ष देखि दलित, महिला, बालबालिका र विशेष गरी पछाडि पारिएकाहरू व्यक्ति तथा समुदायलाई समेटेर उनीहरूका अधिकारको बारेमा वकालत गर्दै आईरहेको छ। सोसेक नेपालले आफ्नो स्थापनाकालदेखि नै जिल्लाको समग्र विकासमा योगदान पुऱ्याउनका लागि विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायसँग हातेमालो गर्दै ग्रामीण क्षेत्रमा मानव अधिकार, विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका असर न्यूनीकरण, कृषि, स्वास्थ्य र शिक्षा क्षेत्रका कार्यक्रम लक्षित समुदायसम्म पुऱ्याउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दै आइरहेको छ।

सधैंका वर्षहरूमा झैं यस वर्ष पनि संस्थाले वर्षभरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिहरूलाई समेटी वार्षिक प्रगति पुस्तिका प्रकाशन गरी सरोकारवाला निकायसँग प्रस्तुत गर्ने गरेका छौं। यसले संस्थासँग प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सरोकार राख्नुहुने महानुभावहरू सबैको रुचिको विषय हुनेछ भन्ने कुराको आशा लिएको छु। साथै संस्थाबाट निदृष्ट गरेका कार्यक्रमहरू सम्पन्न गर्न निरन्तर प्रयास गर्नुहुने यस संस्थाका प्रोभेन्सियल प्रोग्राम म्यानेजर वसन्त श्रेष्ठ र विभिन्न तहका कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहान्छु। यस पुस्तक प्रकाशन र अध्ययन पश्चात् यसमा भएका केही गल्ती कमजोरीहरूलाई औंल्याई अगाडि बढ्न मार्ग निर्देशन दिनुहुन अनुरोध गर्दै निरन्तर सुझाव र सल्लाहको अपेक्षा गर्दछु।

हिरा सिंह थापा
कार्यकारी निर्देशक
सोसेक नेपाल

विषयसूची

क्र.सं.	विषय	पेज नं.

भाग-१

नेपाल, कर्णाली प्रदेश तथा दैलेख जिल्लाको परिचय

१.१	पृष्ठभूमि	१

भाग-२

सोसेक नेपालको संक्षिप्त परिचय

२.१	परिचय	३
२.२	परिकल्पना	३
२.३	ध्येय	३
२.४	लक्ष्य	३
२.५	उद्देश्यहरू	४
२.६	सोसेकको मूल्य र मान्यता	४
२.७	लक्षित समूह	४
२.८	विषयगत क्षेत्र	४
२.९	निर्देशक सिद्धान्तहरू	४
२.१०	कार्य सञ्चालन पद्धति	५
२.११	सोसेकको विशेषज्ञताको क्षेत्रहरू	५
२.१२	सोसेकको नीति र दिशानिर्देशहरू	६
२.१३	संस्थाको कार्य समितिको बनोट	६
२.१४	संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण	७

भाग-३

आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ का मुख्य उपलब्धीहरू

३.१	असमानताका विरुद्ध (सामाजिक न्याय)	८
३.२	बाल समृद्धि	११
३.३	जिवनोपयोगी र समावेशी शिक्षा	१६
३.४	उत्थानशिल जीविकोपार्जन	२०
३.५	सुरक्षा र जिवन रक्षा	२५
३.६	खानेपानी, स्वस्थ, सरसफई तथा पोषण	२७
३.७	संस्थाद्वारा आ.व. २०८०/०८१ मा संचालित परियोजना तथा कार्यक्रमबाट लाभान्वित जनसंख्याको विवरण	३२

भाग ४

आर्थिक प्रगति विवरण

४.१	परियोजना तथा कार्यक्रमगत आर्थिक विवरण	३३
४.२	वार्षिक लेखा परिक्षण विवरण	३४

भाग ५

सफल अभ्यास, सिकेका पाठ र चुनौती

५.१	संस्थाले यस वर्ष गरेका राम्रा अभ्यास	४१
५.२	समस्या तथा चुनौति र समाधानका लागि गरिएका प्रयासहरू	४१

भाग-१

नेपाल, कर्णाली प्रदेश तथा दैलेख जिल्लाको परिचय

१.१ पृष्ठभूमिः

नेपाल, एसियाको देश, हिमालय पर्वत श्रृङ्खलाको दक्षिणी भिरालोमा अवस्थित छ। यो पूर्व, दक्षिण र पश्चिममा भारत र उत्तरमा चीनको तिब्बत स्वायत्त क्षेत्रको बीचमा अवस्थित भूपरिवेष्ठित देश हो । यसको क्षेत्र पूर्वदेखि पश्चिम सम्म लगभग ५०० माइल (८०० किलोमिटर) र उत्तरदेखि दक्षिण ९० देखि १५० माइल फैलिएको छ। नेपालको संघीय राजधानी काठमाडौं हो।

नेपालले विश्वको सबैभन्दा कठिन हिमाली भूभागहरू समावेश गर्दछ । देशको करिब ७५ प्रतिशत भू-भाग पहाडले ओगटेको छ। दक्षिणदेखि उत्तरसम्म, नेपाललाई तीन मूख्य भौतिक बेल्टमा विभाजन गर्न सकिन्छ, यो देश पूर्वदेखि पश्चिमसम्म फैलिएको छ। यी हन्, पहिलो, तराई, भारतको सिमानासँग जोडिएको तल्लो, समतल, उर्वर भूमि; दोस्रो, पहाडी क्षेत्र र तेस्रो हिमाल । सन् २०१९ को लागि नेपालको एचडीआई मान ०.६०२ हो। जसले देशलाई मध्यम मानव विकास सूचांक श्रेणीमा १८९ देशमध्ये १४२ औं स्थानमा राखेको छ।

मुलुक संघीय संरचनामा गएपछि नेपाललाई सात प्रदेश र ७७ जिल्लामा विभाजन गरिएको छ। सात प्रदेशमध्ये एक कर्णाली प्रदेश हो जसमा १० जिल्लाहरू पर्दछन्। कर्णाली प्रदेशको उत्तरमा चीन, पश्चिममा सदूरपश्चिम प्रदेश र पूर्वमा गण्डकी प्रदेश र लुम्बिनी प्रदेशको सिमाना छ। यस प्रदेशमा ५४ ग्रामीण गाउँपालिका र २५ शहरी नगर पालिकाहरू छन्, र लगभग ३००,०० घरपरिवारहरू बसोबास गर्दछन् । भौगोलिक फैलावटको हिसाबले, यो ३०,२११ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल भएको देशको सबै भन्दा ठूलो प्रदेश हो, जसले नेपालको कूल क्षेत्रफलको झण्डै पाँच भाग ओगटेको छ । यद्यपि, यो १.५ मिलियन भन्दा बढी मानिसहरूको साथ कम जनसंख्या भएको प्रदेश हो । राष्ट्रिय जनसंख्याको छ प्रतिशत र देशको सबैभन्दा कम प्रदेशीय घनत्व (५६ व्यक्ति पति वर्ग किलोमिटर) हो । विगत केही दशकहरूमा ठूला सधार का बाबजद पनि यो प्रदेश विकासका विभिन्न क्षेत्रमा पछाडि छ। यसका करिब २८.९ प्रतिशत जनता गरिबीको रेखामनि रहेका छन् जसको पतिव्यक्ति आय ४६०६ अमेरीकी डलर रहेको छ, जन राष्ट्रिय औसतभन्दा निकै कम छ । प्रदेशको साक्षरता दर ६२ प्रतिशत रहेको छ (परुषको ७२ प्रतिशत र महिलाको ५३ प्रतिशत)। त्यस्तै, ५१.२ प्रतिशत जनता बहआयामिक रूपमा गरिब छन्, भने प्रदेशको मानव विकास सूचकांक (एचडीआई) ०.४२७ मात्र रहेको छ, जन दवै राष्ट्रिय औसतबाट क्रमशः २८ प्रतिशत र ०.४९ भन्दा कम छन् कर्णालीबासीको औसत आय ६७ वर्ष छ यो औषत आय अन्य सबै प्रदेशको रहेको छ।

नेपालको कलको क्रमशः ६ प्रतिशत र ८ प्रतिशत हो । सामाजिक-जातीय संरचनाको आधारमा, यस प्रदेशमा बाह्मण र क्षेत्री (६२ प्रतिशत), त्यसपछि दलित (२३ प्रतिशत), जनजाति (१३ प्रतिशत), थारु (०.५ प्रतिशत), मधेसी (०.२४ प्रतिशत) र मस्लिमहरू (०.१८ प्रतिशत) जनसंख्या रहेको छ। नेपाली भाषा सबैभन्दा बढी प्रयोग हने भाषा हो, जसलाई ९५ प्रतिशत मानिसहरूले प्रयोग गर्छन्, त्यसपछि मगर भाषा आउँछ। यस प्रदेशमा धेरैजसो हिन्दू (९५ प्रतिशत), बौद्ध (तीन प्रतिशत), इसाई (एक प्रतिशत) र अन्य (०.२७ प्रतिशत) छन् । यस प्रदेशले नेपालको कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा चार प्रतिशतभन्दा कम योगदान पऱ्याउँछ, झन पहाडी तथा हिमाली अप्ठ्यारो भू-भाग र सीमित संख्यामा दर्ता भएका उद्योगहरू (मार्च २०१९ मा ३९ मात्रै) भएकाले यो अचम्मको करा होइन। सार्वजनिक प्रशासन र रक्षाको क्षेत्रमा प्रादेशिक जीडीपीमा यो प्रदेशको योगदानमा ११ प्रतिशत छ ।

त्यसपछि शिक्षा (सात प्रतिशत), स्वास्थ्य र सामाजिक कार्य (सात प्रतिशत), होटल र रेष्टुरेन्ट (पाँच प्रतिशत) र अन्य सामदायिक, सामाजिक र व्यक्तिगत सेवा गतिविधिहरू (सात प्रतिशत) छन् । पाँच प्रतिशत कृषि तथा वन, उत्पादन र वित्तीय मध्यस्थता जस्ता अन्य क्षेत्रको योगदान क्रमशः ४ प्रतिशत, ०.७ प्रतिशत र ०.९ कर्णाली प्रदेशमा पराना रारा र शे फोक्सुण्डो तालहरू जस्ता धेरै उल्लेखनीय पर्यटकीय स्थलहरू छन् । सर्खेतमा रहेको काँक्रेविहारका भग्नावशेषहरू कम्बोडियाको अङ्कोर वाट मन्दिरसँग मिल्दोजुल्दो छन् । सांस्कृतिक महत्वका अन्य स्थानहरूमा बडिमालिका, देउती बज्यै र चन्दननाथ मन्दिरहरू पर्दछन् । काञ्जिरोवा हिमाल, कान्ति हिमाल, गोरख हिमाल जस्ता उच्च हिमाली चुचुराहरू पनि यस प्रदेशमा पर्दछन् । कर्णाली प्रदेशले पश्चिमी चीनका अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार र पर्यटकीय नाका बन्ने सम्भावना बोकेको छ । यो सार्वजनिक वित्त पोषित सामाजिक आर्थिक कार्यक्रमहरूको लागि उर्वर भूमि भएको छ ।

कर्णाली प्रदेश कृषि उत्पादनको क्षेत्रमा वार्षिक उत्पादन हने कृषिवस्तहरू क्रमशः ११९,५००.५४ मेट्रिक टन (MT) आल, १५२,५७७ मेट्रिक टन मकै र १६०,७७२ लि. दूध रहेको छ। कूल खेतीयोग्य जमिनमध्ये ३१.५ प्रतिशतमा मात्र पूर्ण र आंशिक सिँचाइ सुविधा छ। जन सबै प्रदेशको तुलनामा सबैभन्दा कम हो । यस क्षेत्रले १६.८ हजार मेट्रिक टनको आधारभूत खाद्यान्न उपलब्धता घाटा पनि सामना गरिरहेको छ । जैविक विविधता, हावापानी र उचाइको साथ, कर्णाली प्रदेश विविध पारिस्थितिक प्रणालीहरूको घर हो । नतिजाको रूपमा, यसमा वनस्पति र जीवजन्तहरूको अद्वितीय संयोजन, समृद्ध सांस्कृतिक सम्पदा र आश्चर्यजनक सन्दर परिदृश्यहरू छन् । यी मध्ये धेरै वनस्पति र जीवजन्तहरू नेपालका लागि स्थानीय हन् र मानवीय प्रभावहरू जस्तै वासस्थानको क्षति, खण्डीकरण र जलवाय परिवर्तनका कारण विश्वव्यापी रूपमा देखापरेका जोखिम क्षेत्रहरू मध्ये यो प्रदेश पनि उच्च जोखिममा रहेको छ । प्रदेशको इतिहासलाई हेर्ने हो भने तुलनात्मक रूपमा बाइसे चौबिसे राज्यको अवस्थामा कर्णाली एक शक्तिशाली र समृद्ध राज्य रहेको पाईन्छ ।

दैलेख जिल्ला कर्णाली प्रदेशमा रहेका १० जिल्लामध्ये एक पहाडी जिल्ला हो। यसको पूर्वमा जाजर कोट, पश्चिममा सदरपश्चिम प्रदेशको अछाम, उत्तरमा कालिकोट र दक्षिणमा सुर्खेतसँग सिमाना जोडिएको छ। दैलेखमा ४ नगरपालिका र ७ गाउँपालिका छन् । दैलेखको कूल क्षेत्रफल १,५०२ वर्ग किलोमिटर छ र यसमा ४ नगरपालिका र ७ गाउँपालिका, २ संघीय निर्वाचन र ४ पादेशिक निर्वाचन क्षेत्र छन् । जिल्लाको ८० प्रतिशत भूभाग पहाडी तथा २० प्रतिशत भूभाग उच्च भूभागमा पर्दछ । जिल्लाको सबैभन्दा तल्लो उचाइ बिन्दु ५४४ मिटर (तल्लो डङ्गेश्वर) र उच्चतम उचाइ बिन्द औसत समद्र सतहबाट ४,१६८ मिटर (महाबलेक) छ। दैलेखको भौगोलिक स्थानः २८० ५०’ N देखि २ ९० १२’ N सम्म अक्षांश र ८१० ३०’ E देखि ८२० ०६’ E सम्म देशान्तर।

जिल्लाको नामांकरणको सन्दर्भमा दधीलेकबाट अप्रभंश भएर दैलेख नाम आएको किम्बदन्ती रहेको छ। जसको अर्थ दधी भनेको दधीचि ऋषिको नाम हो । किम्वदन्ती अनुसार पुरातन समयमा दधीचि ऋषिले यस जिल्लामा ध्यान गरेका भन्ने उल्लेख गरिएको छ। व्यत्पत्ति शास्त्रमा ‘दधीलेख’ भनेको ऋषि दधीचिले ध्यान गरेको पहाड हो। नामको बारेमा अर्को कथा पनि छ कि पुरातन समयमा यो देवताको ठाउँ थियो, त्यसैले यसलाई “दैवलोक“ भनियो जुन पछि अपभंश भएर ’दैलेख’ भयो।

दैलेख जिल्ला १२ औं शताब्दीदेखि १४ औं शताब्दीमा खस राज्यको हिस्सा थियो । सिंजा उपत्यका खस राज्यको पुरातन राजधानी र शक्तिशाली शहर थियो। खस राज्यको पतनपछि यो धेरै साना राज्यहरूमा विभाजित भयो । आधुनिक नेपालको एकीकरण हुनअघि कर्णाली क्षेत्रको बाइस राज्य (बाइसे राज्य) नामको युनाइटेड किंगडम थियो। यसै अन्तर्गत दैलेख राज्य पनि त्यतिबेला बाइस मध्ये एक रियासत थियो।

भाग-२

सोसेक नेपालको संक्षिप्त परिचय

२.१ परिचय

सोसेक नेपाल, दैलेखका गामीण समदायमा बसोबास गर्ने पिछडिएका तथा पछाडि पारिएका जनताको सामाजिक आर्थिक तथा सांस्कृतिक अवस्थाको वृहत्तर सधारका लागि पार्टीगत राजनीतिबाट अलग रहेर एक मुनाफा रहित सेवा प्रदायक संस्थाको रूपमा २०५४ सालमा स्थापना भएको सामाजिक संस्था हो । देशको समग्र क्षेत्रको विकासका लागि सरकारी क्षेत्रबाट मात्रै सम्भव नहने कुरालाई मध्यनजर गर्दै नागरीक समाजले पनि समाजको विकासको लागि केही पहल गर्नु पर्दछ भन्ने जोश र जांगरका साथ एउटै सोच र धारणा बोकेका केही दैलेखी युवाहरूको सिर्जनशीलताको उपजको रूपमा रहेको सोसेकको कार्यकारिणी समितिमा दलित, महिला र जनजातिको बाहुल्यता रहने गरी विधानतः व्यवस्था गरिएको छ । मानव अधिकार, स्वास्थ्य, शिक्षा तथा सरसफाई र कृषि क्षेत्रको विकासमा थप टेवा पुऱ्याउने मूल ध्येयका साथ आफ्ना गतिविधीहरूलाई अगाडि बढाईरहेको यस संस्थाले आफ्नो उद्देश्यसंग मेलखाने समदायको वास्तविक आवश्यकतालाई परिपूर्ति गर्न सक्ने र वस्तु भन्दा सिपलाई प्राथामिकता दिई समुदाय प्रवेश गर्न चाहने सरोकारवाला पक्षसंग हातेमालो गर्दै कार्यक्रम सञ्चालन नीतिलाई अवलम्बन गर्दै आईरहेको छ । सोसेक नेपाल विपन्न वर्गमा, विपन्न वर्गका लागि र विपन्न वर्गलाई नै विकासको सम्बाहकको रूपमा लिन पर्दछ, भन्ने विषय सहमतिका साथ स्थानीय श्रोत र साधन तथा सीपलाई बढीभन्दा बढी प्रयोगमा ल्याउन आफ्नो स्थापना काल देखि लागीपरेको संस्था हो । यसले समदायमा विकासका लागि समदाय नै बढी चनाखो र जिम्मेवार हुनु पर्दछ भन्ने मूल मन्त्रलाई विभिन्न चेतनामूलक कार्यक्रमहरूबाट जनसमुदायमा अमिट छाप पारेर कार्यक्रमप्रति अपनत्वपनको भावना विकास गराउन, सञ्चालित क्रियाकलापले संस्थाको दिगोपनालाई अझ बढी प्रगाढ बनाएको कुरा सिद्ध हन्छ । संस्थाको २४औं साधारण सभाबाट दलित परुष ०, दलित महिला १, जनजाति महिला १, अन्य महिला ४ र अन्य परुष ५ गरी जम्मा ११ जनाको कार्यकारिणी समिति चयन भएकोमा हाल कार्यसमितिमा दलित महिला १, जनजाति महिला २, अन्य महिला ४ अन्य परुष ४ गरी जम्मा ११ जनाको कार्यसमिति रहेको छ। भने आजीवन सदस्य ११५, साधारण सदस्य ९ जना रहेको छ।

२.२ परिकल्पना :

हामी गरिवीमक्त, विभेद रहित, हिंसा रहित, न्यायमूलक र स्वस्थ एवं समृद्ध समाजको निर्माण भएको देख्न चाहन्छौं। यो संस्था एकीकृत विकासका लागि प्रतिबद्ध, समर्पित र स-शक्त संस्थाको रूपमा परिचित हनेछ।

२.३ ध्येय :

सामाजिक परिचालन र जनसहभागिताको माध्ययमबाट जनजाति, गरिब, दलित, महिला र बालबालिकालाई सवालमुखी, सुधारमुखी, राहतमुखी कार्यक्रमहरू पदान गरी उनीहरू स्वयंबाट सबै पकारका विभेदका स्वरूपहरू लाई सम्बोधन गर्न सक्षम बनाउनु हो।

२.४ लक्ष्य :

- सामाजिक समावेशीकरणलाई केन्द मानी लक्षित समदायको शैक्षिक, स्वास्थ्य, आर्थिक र सामाजिक स्तरमा सुधार ल्याउनु।
- अधिकारबाट वञ्चित वर्गको क्षमता अभिवृद्धि गरी अधिकारको क्षेत्रमा पहुँच पुऱ्याउने।
- संस्थाको मानवीय क्षमताको विकासमा जोड दिदै संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।

२.५ उद्देश्यहरू :

- स्थानीय स्तरमा सामाजिक पूँजीको निर्माणबाट आय स्तरमा वृद्धि गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा कृषि, वन तथा वातावरण संरक्षण, पर्यटकीय क्षेत्रको विकास, पशुविकास र प्रवर्धनबाट व्यवसायीकरणको विकास गर्ने ।
- विभिन्न निकायहरूको साझेदारिमा स्थानीय स्तरमा आवश्यक पर्ने लघु पूर्वाधारहरूको विकास प्रवर्धन गर्ने ।
- संस्थामा आवद्ध मानवीय श्रोतको क्षमता अभिवृद्धि गरी संस्थाको दिगो विकास गर्ने ।
- समुदायमा सामाजिक जागरणको माध्यमबाट लैङ्गिक तथा जातीय विभेदलाई कम गर्न जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने र अपांगता भएका व्यक्ति तथा जेष्ठ नागरिकको हक अधिकारको संरक्षणका लागि पैरवी गर्ने ।
- स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रजनन् स्वास्थ्य, सामदायिक स्वास्थ्य र HIV/AIDS का पक्षमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने र स्वास्थ्य सम्वन्धी शिविर सामदायिक क्लिनिक सञ्चालन गर्ने ।
- बजारको मागमा आधारित स्थानीय सीप तथा प्रविधिको विकासबाट रोजगारिमा वृद्धि गर्ने ।
- मानव अधिकारको संरक्षणको लागि चेतना जगाउदै विपद् जोखिम न्यूनीकरण क्षेत्र, जोखिममा रहेका तथा प्रभावित समुदायलाई मानवीय सहयोगका लागि पहल गर्ने ।
- समाजमा रहेका कुरीतिको अन्त्य गर्न, बाल अधिकार को संरक्षणका लागि औपचारिक तथा अनौपचारिक शिक्षाका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- समदायको चेतना अभिवृद्धि गर्न पत्र-पत्रिका प्रकाशन तथा सामुदायिक रेडियो संचालन गर्ने ।
- मानव बेचबिखन विरुद्ध जनचेतनामूलक अभियानका क्रियाकलाप तथा एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन गर्ने ।

२.६ सोसेकका मूल्य र मान्यता :

"सामाजिक समानता, जनसहभागिता, पारदर्शिता र तटस्थता"

२.७ लक्षित समूह :

सोसेकले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरूमा निम्न समदायलाई लक्षित समुदायको रूपमा प्रमख मान्यता दिइएको छ । जनजाति, गरिव, दलित, महिला, यौनिक अल्पसंख्यक समुदाय, राउटो समुदाय, कुसुण्डा समुदाय, युवा र बालबालिकालाई केन्द्रमा राखी काम गर्ने गर्दछ ।

२.८ विषयगत क्षेत्र : सोसेकका विषयगत क्षेत्र

क. असमानताको विरुद्ध (सामाजिक न्याय)
ख. उत्थानशिल जिबिकोपार्जन
ग. सुरक्षा र जिबन रक्षा
घ. खानेपानी तथा पोषण
ङ. जिवनोपयोगी र समावेशी शिक्षा
च. बाल समृद्धि

२.९ निदशक सिद्धान्तहरू :

- कार्यक्रमका प्राथामिकताहरूले संस्थाका लक्ष्य तथा उद्देश्यसंग मेल खाने हुनुपर्दछ ।
- परिवर्तनका मूख्य सम्बाहकको रूपमा रहेका महिला, युवा तथा बालबालिकाहरूको सवालमा केन्द्रित कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गर्दछ ।
- लैङ्गिक जातजाति तथा गरिबमुखी नीति तथा कार्यक्रमका लागि अगुवाई तथा सल्लाह प्रदान गरी आवश्यक सहयोग गर्ने गर्दछ ।
- विकास जनचाहना अनरूप र जनसमुदायको अगुवाईमा कार्यक्रमहरू संचालन तथा लागू गर्नको लागि सशक्तीकरणका कार्यक्रहरू संचालन गर्दछ ।
- विकासका प्रत्येक गतिविधिहरूमा भौगोलिक र सांस्कृतिक विविधताले औंल्याएका अवसरहरू समेट्नका लागि यथासम्भव प्रयास गर्ने गर्दछ ।
- लक्षित समुदायका मानिसहरूमा सामुहिक भावना तथा स्वावलम्बन विकासको लागि चेतना अभिवृद्धि तथा संस्थागत विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछन् ।
- संस्थागत स्वायत्तता र संस्थाको बौद्धिक, नैतिक एवं वित्तिय अखण्डताको संरक्षण गर्दछ ।
- बदलिंदो परिप्रेक्ष्य अनसार संस्थागत कार्यनीतिहरू आवश्यकता अनुसार परिवर्तन गर्दछ ।

- गाउँपालिका, नगरपालिका तथा जिल्ला स्तरमा तालिम, कार्यशाला गोष्ठी, अन्तरक्रिया र सेमिनारहरूको आयोजना गरी सहभागितात्मक कार्य प्रणालीका अनुभवहरू आदानप्रदान गर्दछ।

२.१० कार्य सञ्चालन पद्धतिः

क) समुदायमा आधारित सशक्तिकरण कार्य पद्दतीः

यसमा सबैभन्दा पहिले समुदायका व्यक्तिसंग सम्बन्ध राख्ने, विशेष गरी गरिब र सिमान्तकृतहरूसँग, निर्णयहरू र गतिविधिहरूमा उनीहरूमा पर्न सक्ने प्रभावलाई ध्यानमा राख्नुपर्छ, र उनीहरूलाई पूर्णतः सहभागी स्वस्चालित हुने बाताबरण बनाउनुका साथै सामाजिक बिकासका गतिविधिहरूमा उनीहरूको स्वामित्व अनुभूति गराउद छ।

ख) मानव अधिकारमा आधारित कार्य पद्दती (HRBA):

मानव अधिकारहरूमा आधारित कार्य पद्दतीले सेवाग्राहीको ज्ञान, सीपको आधारमा नविनतम सोच र परिबर्तनको अनुभूतिका साथै व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यहरु आफ्नो अधिकारका लागि निर्णयकर्ताहरुलाई सूचित गर्न तथा सक्रिय नागरिकको भूमिका निर्बाह गर्न सक्षम बनाउन रुपान्तरित गर्दछ।

ग) एकीकृत कार्यक्रम संचालन कार्य पद्दतीः

सोसेक नेपालले गरिब र अति बिपन्न समुदायहरुमा केन्द्रित रही सरकारी कार्यक्रमसँग समन्वय र सहकार्य गर्न बिशेष प्राथमिकता र महत्व दिदै आफ्ना गतिविधिहरु संचालन गर्दछ । यसका साथै आफ्ना विद्यमान कार्यक्रम र परियोजनाहरूसँग परिपूरकको अवस्था सृजना गर्दै स्थानीय क्षमता र संसाधनहरूको अधिकतम उपयोग गर्ने गर्दछ।

घ) सहभागिता र समावेशी कार्य पद्दतीः

सोसेक नेपाल सरोकारवाला, सेवाग्राही र समुदायको सहभागितामा हाम्रो योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकनको चरणहरुमा सहभागितामूलक पद्दतिबाट सहभागिता गर्दछ। हामी स्थानीय सरकारी निकायहरूलाई अति बिपन्न तथा सिमान्तकृत समुदायहरूलाई विभिन्न समूह तथा संस्थाहरूमा समावेश गर्न सहयोग गर्दछौं, र उनीहरुको स्थानीय संरचना तथा संस्थाहरुमा प्रभावकारी सहभागिताको लागि क्षमता बिकासमा सहयोग गर्दछौं।

ङ) जलवायु न्याय र पर्यावरणीय दिगोपनाः

हामी आफ्ना सबै विकासका निर्णय र परिचालनमा आनीबानी परिबर्तन, उत्थानसिलता अभिबृद्धी र संकटासन्नता घटाउन पर्यावरण संरक्षण सम्बन्धी बिषय र गतिबिधि समावेश गर्ने अभियानमा प्रतिबद्द छौं जस अनुसार सबै कार्यक्रमहरूमा जलवायु अनुकुलनका ढांचा तथा बिधिहरू लागू गर्दछौं।

२.११ सोसेकका विशेषज्ञताका क्षेत्रहरू :

सोसेकले स्थापना कालदेखि नै विभिन्न सहयोगी संस्थाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा विविध कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिरहेको छ । जसबाट वर्तमान परिवेशका बावजुद पनि सञ्चालित कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपबाट लक्षित समुदायसम्म पुऱ्याउनका लागि स्थान तथा कार्यक्रम अनुसारको कार्यनीति अपनाई आफ्नो मूल्य र मान्यतामा अडिग रहेर कार्यक्रम कार्यान्वयन तथा सम्पादन गर्दै आईरहेको छ। जसले गर्दा सम्पादित कार्यक्रमहरू कार्यक्रममुखी नभएर लक्षित समुदायको लागि उन्मख भएका कारणले गर्दा सोसेकले आफूलाई निम्न क्षेत्रमा विशेषज्ञता हासिल गरेको ठानेको छ।

१. लैङ्गिक अवधारण र विकास
२. दलित अधिकार
३. बाल अधिकार, महिला अधिकार र युवा अधिकार
४. बाल अधिकार संरक्षण, सुशासन
५. मानवीय श्रोत विकास
६. स्वास्थ्य, गुणस्तरीय शिक्षा, औपचारिक तथा अनौपचारिक शिक्षा
७. खानेपानी तथा स्वास्थ्य सरसफाई
८. पूर्वाधार तथा सिंचाई व्यवस्थापन
९. उद्यम विकास तथा बजार अन्तर सम्बन्ध
१०. सामुदायिक संगठन र विकास
११. यौन तथा प्रजनन तथा एच.आई.भि./एड्स
१२. पाकृतिक श्रोत व्यवस्थापन तथा जैविक विविधता
१३. द्वन्द्व व्यवस्थापन
१४. संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि
१५. विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका असर न्यूनीकरण

२.१२ सोसकका नीति र दिशानिर्देशहरू

संस्थालाई सशासनतर्फ लैजान विभिन्न नीति तथा मार्गनिर्देशनहरू तयार भएका छन् । सोसेकमा नीति र दिशानिर्देशहरू निम्नानसार छन्ः

- विधान
- कर्मचारी प्रशासन नियामावली
- आर्थिक प्रशासन नियामावली
- रणनैतिक योजना
- साझेदारी नीति, संस्था व्यवस्थापन निर्देशिका
- कार्य सञ्चालनका आधारभूत मार्गनिर्देशन
- कार्यसमिति पदाधिकारीको कार्य विवरण
- समिति तथा उपसमितिहरूको कार्य विवरण
- कर्मचारीहरूको कार्य विवरण
- सेफ गार्डिङ्ग पोलिसी
- सवारी साधन संचालन तथा ब्यबस्थापन नियमावली
- तथ्यांक सुरक्षा नीति
- श्रोत परिचालन निर्दशिका, कमर्चारी अभिमुखिकरण नीति
- आन्तरिक संचार नीति
- जोखिम व्यवस्थापन कार्यदल सञ्चालन कार्यविधि
- आकष्मिक उद्धार कार्यदल सञ्चालन कार्यविधि
- बाल संरक्षण नीति
- लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण नीति
- मिल निर्देशिका
- विपद् वा महामारीका समयमा संस्थाका कर्मचारीहरूले घरबाटै कार्यालयको कामगर्ने सम्बन्धी निर्देशिका
- प्राबिधिक परामर्श तथा ब्यबसायिक सेवा खरिद नियमावली
- द्वन्दको चासो सम्बन्धी नीति
- जिज्ञासा सुनुवाइ संयन्त्र व्यवस्थापन कार्यविधि
- ठगी, घुसखोरी तथा भष्ट्राचार विरुद्ध नीति

२.१३ सस्थाको कार्य समितिको बनोट :

सोसेक नेपालको संस्थागत विकास, संस्थागत व्यवस्थापन तथा संस्थाद्धारा सञ्चालित परियोजना/कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी सञ्चालन र व्यवस्थापनका लागि संस्थाको विधानको परिच्छेद ६ को दफा १७ अनुसार ११ जनाको केन्द्रीय कार्य समितिको गठन गरिएको छ। उक्त कार्य समितिको चयन विधानमा उल्लेख भए बमोजिम प्रत्येक ३ बर्षमा हुने साधारण सभा तथा अधिवेशनबाट निर्वाचन तथा सर्वसम्मत विधिबाट चयन गर्ने गरिएको छ। यसरी कार्य समिति चयन हुने प्रक्रियाअनुसार गत वर्ष २०७८ साल भाद्र ११ गतेको २४ औं साधारण सभा तथा अधिवेशनबाट अध्यक्ष सहित ११ जनाको केन्द्रीय कार्य समिति चयन भएको छ। ११ जना केन्द्रीय कार्यसमितिको विवरण तथा जातीय र लैंगिक अवस्था तलको तालिका तथा चार्टमा देखाइए अनुसार रहेको छ।

तालिका न. १ : संस्थाको केन्द्रीय कार्य समिति पदाधिकारीहरूको विवरण

२०७८ भाद्र ११ गतेको २४ औं साधारण सभा तथा अधिवेशनबाट अध्यक्ष सहित ११ जनाको केन्द्रीय कार्य समिति चयन भएको छ। ११ जना केन्द्रीय कार्यसमितिको विवरण तथा जातीय र लैंगिक अवस्था तलको तालिकामा देखाइए अनुसार रहेको छ।

सि.नं.	पदाधिकारीको नाम	ठेगाना	पद
१	मंजु कुमारी खड्का	डुंगेश्वर गाउंपालिका २, दैलेख	अध्यक्ष
२	हीरा सिंह थापा	भैरवी गाउंपालिका २, दैलेख	कार्यकारी निर्देशक
३	कविराज रिजाल	भैरवी गाउंपालिका १, दैलेख	उपाध्यक्ष
४	संगिता राना	नारायण नगरपालिका १, दैलेख	कोषाध्यक्ष
५	ललिता कुमारी भण्डारी	नारायण नगरपालिका ८, दैलेख	सचिव
६	कमला सुवेदी	नारायण नगगरपालिका ३, दैलेख	सदस्य
७	मनसरा थापामगर	नारायण नगरपालिका ११, दैलेख	सदस्य
८	सुजन न्योपाने	दुधपोखरी गाउंपालिका २, लमजुंग	सदस्य
९	कमला कुमारी बादी नेपाली	नारायण नगरपालिका ६, दैलेख	सदस्य
१०	दुर्गा गिरी वन सन्यासी	दुल्लु नगरपालिका ५, दैलेख	सदस्य

२.१४ संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण :

सोसेक नेपालद्वारा संचालन गरिएका परियोजना तथा कार्यक्रमहरूको अनुगमन, मूल्यांकन तथा क्रियाकलापहरूको प्रभावकारी सञ्चालनका लागि सञ्चालित विभिन्न १३ वटा परियोजना तथा कार्यक्रमहरूमा १४१ जना योग्य, दक्ष र अनुभवी कर्मचारीहरू कार्यरत रहेको छ। कार्यक्रमहरूलाई अझ प्रभावकारी बनाउनका लागि कर्मचारीहरूको क्षमता विकास, कोचिङ तथा सहजीकरणको माध्यमबाट सेवाग्राहीहरूमा प्राविधिक तथा सामाजिक विकासका गतिविधिहरू नियमित सञ्चालन गर्ने गरिएको छ। यसका साथै संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरूको अर्धवार्षिक तथा वार्षिक रूपमा कार्य दक्षता मूल्यांकन गरी कर्मचारीहरूको आवश्यक क्षेत्रमा क्षमता विकास तथा बढुवा, स्थानान्तरण, सम्मान तथा आवश्यक कारबाहीका पक्रियाहरू नियमित रूपमा कार्यान्वयन गरिने गरिएको छ। संस्थाद्वारा संचालित परियोजना तथा कार्यक्रमहरूमा आवद्ध कर्मचारीहरूको विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ।

सि.नं.	कार्यत्रम/परियोजनाको नाम	कर्मचारी संख्या						जम्मा
		दलित		जनजाती		अन्य		
		पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
१	सहयात्रा दोस्रो परियोजना				२	१२	१५	२९
२	सुरक्षा र न्याय कार्यक्रम			१	१	३	६	११
३	शसक्त महिला सम्बृद्ध नेपाल		१		२	३	११	१७
४	संयुक्त रिकोभरी परियोजना वास		१	१		१३	२	१७
५	संयुक्त रिकोभरी परियोजना वाल संरक्षण						१६	१६
६	नेपाल जिविकोपार्जन उत्थान परियोजना	१	१				१	३
७	जिइए परियोजना					२	१	३
८	हातेमालो परियोजना			१	१	४	६	१२
९	एकीकृत जलश्रोत व्यवस्थापन कार्यक्रम		१	१		१३	४	१९
१०	एलजिविटिआइक्यू परियोजना		१				१	२
११	पिसिइएसपी एण्ड आइक्यूइ परियोजना			१		७	६	१४
१२	सहकार्य परियोजना			१		१	६	८
१३	बिहानी परियोजना		४		१		४	९
१४	आधार परियोजना	१	४		१	१	९	१६
१५	राउटे परियोजना					२	३	५
१६	ग्रिन कर्णाली परियोजना					४		४
१७	बालिका शसक्तिकरण परियोजना		१			१	९	११
१८	सोसेक आन्तरिक कर्मचारी		१			४	१	६
	जम्मा	**२**	**१५**	**६**	**८**	**७०**	**१०१**	**२०२**

भाग-३

आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ का मुख्य उपलब्धीहरू

सोसेक नेपालले कर्णाली प्रदेश लगायत लुम्बिनी र सुदुर पश्चिम प्रदेशका विभिन्न जिल्लाका गामीण समुदायमा बसोबास गर्ने पिछडिएका समुदायको सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक स्थितिमा सुधारका लागि विभिन्न निकायको सहकार्य र सहयोगमा विभिन्न परियोजना/कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्दै आएको छ । जसका आ-आफ्नै विषयवस्तुहरू छन्। विशेषगरी सोसेक नेपालले तल उल्लेख भएबमोजिमका विषयगत क्षेत्रहरूलाई आधार मानी आफ्ना गतिविधिहरूलाई सञ्चालन गर्दै आएको छ :

क. असमानताको बिरुद्ध (सामाजिक न्याय)
ख. उत्थानशिल जिबिकोपार्जन
ग. सुरक्षा र जीवन रक्षा
घ. खानेपानी तथा पोषण
ङ. जिवनोपयोगी र समावेशी शिक्षा
च. बाल समृद्धि

सोसेकले सरोकारवाला निकायहरूसंगको समन्वय र सहयोगमा सहयोगी सामाग्रीलाई भन्दा सीपलाइ प्राथमिकता दिई समुदायको वास्तविक आवश्यकता अनुसार मानव अधिकारको प्रवर्धन र संरक्षण, स्वास्थ्य, शिक्षा र कृषि क्षेत्रको थप विकास गर्ने मूख्य उद्देश्य लिएको छ । विकासको अङ्गका रूपमा गरिब पक्षबाट गरिब पक्षको उत्थान नै उत्तम हुने विश्वास अनुसार र सोसेकले स्थानीय स्रोत साधन, स्थानीय सीप परिचालन गरी आफ्नै कार्यशैली अपनाउदै कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दै आइरहेको छ।

मानव अधिकार, स्वास्थ्य, शिक्षा र कृषि क्षेत्रलाई दिगो विकासको रूपमा रूपान्तरित गर्न सरोकारवाला निकाय र समूह, सहकारी, स्थानीय नागरिक समाज संघ संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने संस्थाको मूख्य उद्देश्य रहेकोले यस संस्थाले आफ्ना गतिविधिमा अघि बढ्दै आफ्नो उद्देश्यसँग मेल खाने समुदायका वास्तविक आवश्यकताहरू परिपूर्ति गर्न र समुदायलाई प्राथमिकतामा राखी काम गर्ने गरेको छ । वस्ती, समुदायमा प्रवेश गर्न चाहने सरोकारवालाहरूसँग समन्वय र सहकार्यमा सोसेक नेपालले स्थानीय श्रोत र सीपको आधारमा गरिबी निवारण, मानव अधिकार सुनिश्चितता, विपद् तथा जलवायु जोखिम न्यूनीकरण र पूर्वाधार विकास क्षेत्रका लागि स्रोतसाधन उपलब्ध गराउन विशेष चासो राखेको छ । यसले विभिन्न कार्यशैलीका माध्यमबाट जनताको सहभागितामा आमिट छाप पार्दै समुदायको विकासका लागि समुदाय थप सजग र जिम्मेवार हुनुपर्छ भन्ने आधारभूत संयन्त्रको नेतृत्व गरेको छ र कार्यक्रमको भावनालाई प्रवर्धन गर्ने गतिविधिलाई विकास गर्न नेतृत्व गरेको छ।

आर्थिक वर्ष ०८०/८१ मा विभिन्न साझेदार निकायसंगको साझेदारी र समन्वयमा विभिन्न २३ कार्यक्रम/परियोजनाबाट २१ हजार ४ सय ११ घरधुरीका ८६ हजार ७ सय ६० जना प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका छन्। आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को संस्थाको बिषयगत क्षेत्र अनुसार वार्षिक उपलब्धी तल प्रस्तुत गरिएको छ।

३.१ असमानताको बिरुद्ध (सामाजिक न्याय) :

नेपालले सेप्टेम्बर २०१५ मा आफ्नो नयाँ संविधान जारी गऱ्यो, जसमा यसले सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन, समतामुलक र समावेशी समाजको निर्माण र आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय हासिल गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको थियो । सोही महिनामा, संयुक्त राष्ट्र संघका सदस्य राष्ट्रहरूले असमानता विरुद्ध लड्न, न्यायपुर्ण र समावेशी समाज निर्माण, मानव अधिकारको संरक्षण र लैङ्गिक समानता प्रवर्द्धन गर्ने संकल्प गर्दै दिगो

विकासका लागि २०३० एजेन्डा अपनाए। त्यस एजेन्डामा तोकिएका १७ दिगो विकास लक्ष्यहरू (SDGs) मा सन् २०३० सम्म लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने समावेश छ। दिगो विकास लक्ष्यहरू : स्थिति र मार्गचित्र-२०१६-२०३० मा नेपालको राष्ट्रिय योजना आयोग (एनपीसी) ले एसडीजीहरू बीचको पङ्क्तिबद्धतामा जोड दिएको छ । नेपालको संविधानमा उल्लेखित नागरिकको अधिकार र देशलाई समतामुलक मध्यम आय भएको देशमा द्रुत रूपमा रूपान्तरण गर्ने रोडम्याप अनुसार प्रतिवेदनले (१) नेपालको विकासको अवस्थालाई विचार गर्दै दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्नका लागि सम्बोधन गर्नुपर्ने अवसर र चुनौतीलाई उजागर गरेको छ। (२) बिश्वसनीय तथ्यांकको साथ एक बलियो निगरानी प्रणालीको आवश्यकतालाई मान्यता दिइएको छ, (३) अलग अलग तथ्यांक (लिंग, उमेर, जातीयता, अशक्तता, स्थान, प्रशासनिक एकाइहरू, र सम्पत्ती) को आवश्यकता सहित कोही पनि पछाडि नपरोस् भनेर सुनिश्चित गर्ने। तथ्यांक बिना विभिन्न महिला समूहहरू लगायत विभिन्न प्रकारका भेदभाब तथा असमानता र हिंसामा परेका महिलाहरुको असमानताहरु प्रष्ट रुपमा देख्न सकिँदैन। महिला र बालिकाहरूको प्रगति अनुगमन गर्न गुणस्तर र तुलनात्मक लैङ्गिक तथ्याङ्कहरूको सङ्कलन आवश्यक छ। यो प्रतिवेदनले दिगो विकास लक्ष्य लागू भएको पाँच वर्षपछि (र बेइजिङ प्लेटफर्म फर एक्सन ४) को पाँच वर्षपछि नेपालमा लैङ्गिक समानताको अवस्था परीक्षण गर्ने उद्देश्यले लैङ्गिक सम्बन्धी दिगो विकास लक्ष्य र नेपालमा महिला तथा बालिकाको अवस्थासँग सम्बन्धित महत्वपूर्ण सूचकहरूका लागि तथ्याङ्क संकलन गर्दछ।। सन् २)२१ मा लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने दिशामा भएका प्रगति र चुनौतीका बारेमा विस्तृत परिमाणात्मक र गुणात्मक विश्लेषणसहित नेपालका लागि कन्ट्री जेन्डर इक्वेलिटी प्रोफाइल (CGEP) प्रकाशन गरिनेछ।

नेपाल संस्कृति, जातजाति र सामाजिक-आर्थिक असमानतामा विविधता भएको क्षेत्र हो। यहाँ असमानता, गरीबी, र भेदभाबले जरा गाडेको भौगोलिक परिदृश्य पनि छ। यी जटिल मुद्दाहरूलाई सम्बोधन गर्नका लागि बहुआयामिक दृष्टिकोण र सोचको खाँचो छ, जसमा समुदाय वा तल्लो स्तरका प्रयासहरू र प्रणालीगत परिवर्तनहरूको आबश्यकता छ । सोसेक नेपालले यी मुद्दाहरूमा सकारात्मक सहजीकरण र समाधानका लागि निम्न रणनीतिहरू कार्यान्वयन गरिरहेको छः

(क) समुदायमा आधारित पहलहरूः

(१) सचेतना अभिवृद्धिः

असमानता र भेदभावको बारेमा सचेतना जगाउन कार्यशाला, सेमिनार र सामुदायिक बैठकहरू आयोजना गर्ने।

(२) महिला सशक्तिकरणः

शिक्षा, सीप विकास र वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम मार्फत महिला सशक्तिकरण गर्ने।

(३) अन्तर-जातीय र अन्तरजातीय संवादको प्रवर्द्धनः

अवरोधहरू तोड्न विभिन्न सामाजिक समुहहरूबीच संवाद र समझदारीलाई बढावा दिने।

(४) स्व-सहायता समूहहरूलाई समर्थन गर्दै :

सीमान्तकृत समुदायहरूलाई आर्थिक र सामाजिक सहायता प्रदान गर्न स्व-सहायता समूहहरूलाई सहजिकरण गर्ने।

(ख) सरकारी सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्यः

(१) भेदभाव रहित नीतिहरू लागु गर्नेः

सीमान्तकृत समूहहरूलाई संरक्षण गर्ने र भेदभावपुर्ण अभ्यासहरूलाई दण्डित गर्ने कानुनहरूलाई कडाइका साथ लागु गराउन आवश्यक पैरवी गर्ने।

(२) समावेशी विकास नीतिहरूः

सकारात्मक कार्य, उपायहरू सहित सीमान्तकृत समुदायका आवश्यकताहरूलाई प्राथमिकता दिने नीतिहरू कार्यान्वयन गर्न सहजिकरण गर्ने।

(३) शिक्षा र स्वास्थ्य सेवामा लगानीः

सीमान्तीकृत समूहहरूको लागि शिक्षा र स्वास्थ्य सेवामा लगानीमा सबैको पहुँचमा सुधार गर्न पैरवी र सहजिकरण गर्ने।

(४) स्थानीय शासनको सुदृढीकरणः

स्थानीय सरकारहरूलाई स्थानीय समस्याहरू सम्बोधन गर्न र स्रोतको न्यायोचित वितरण सुनिश्चित गर्न सशक्त बनाउनका लागि सहकार्य र सहयोग गर्ने।

यस आर्थिक वर्षमा ४१३१ घरधुरीका महिला ६२७०, पुरुष ४५६७, बालिका २०५०, बालक १६२९, यौनिक अल्पसंख्यक २९, अपांगता भएका १०४, एकल महिला १७९ र एचआइभि संक्रमित व्यक्ति ८ जना प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका छन् भने दलित ४०४०, जनजाति १२०८, अन्य ९१६३ र राउटेको १३४ जनसंख्या समेटिएको छ। यस आर्थिक वर्षका प्रमुख प्रगतिहरू देहायबमोजिम छन् :

- भैरवी गाउँपालिका र खाडाचक्र नगरपालिका दैलेख र कालिकोट जिल्लाका २५ महिला समुहका सदस्यलाई महिनावारी, यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यसम्बन्धी अभिमुखीकरण गरिएको छ साथै महिला समुहका १ सय ७५ गर्भवती महिला महिलाले आइरन र क्याल्सियमयुक्त खानेकुरा खान थालेका छन्।
- भैरवी गाउँपालिका र खाडाचक्र नगरपालिका दैलेख र कालिकोट जिल्लाका २१ समुह (महिला-११ र युवा समुह-५) लाई महिनावारी स्वास्थ्य तथा यौन शिक्षा तथा अनुकुलनका बारेमा जानकारी तथा सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ जस अनुसार हाल समुदायका २०० महिला तथा किशोरीहरू महिनावारीको समयमा घरमै बस्न सुरु गरेका छन्।

- दैलेख जिल्लाको भैरवी गाउँपालिकाका अभिभावकविहीन ७२ बालबालिकाले आधार परियोजनाको सहयोग र सहजीकरणमा गाउँपालिका मार्फत शैक्षिक सामग्री प्राप्त गरी नियमित बिद्यालय जाने गरेका छन्।
- सुर्खेत र दैलेखका चौकुने र दुल्लुमुनका सीमान्तकृत समुदायका १५०९ किशोर किशोरी र उनीहरूका अभिभावकलाई ४२ वटा सत्र रूपान्तरण तालिम प्रदान गरिएको छ।

- दैलेख र सुर्खेत जिल्लानका दुल्लु र चौकुने गाउँपालिकाका बालिकाहरूले बालविवाह र छाउपडी विरुद्ध जनचेतना जगाउन सडक नाटक, सडक र्‍याली प्रस्तुत गर्दै आएका छन्। दुल्लु र चौकुने गाउँपालिकाका २३ जना छात्रा विद्यालयमा भर्ना भएका छन्।
- वीरेन्द्रनगर, नारायण र शुभकालिका गाउँपालिका सुर्खेत, दैलेख र कालिकोटका विभिन्न ३ विद्यालयका १८ पुरुष शिक्षक र १८ महिला शिक्षकलाई विद्यालयमा CSE प्रभावकारी कार्यान्वयनमा ल्याउनको लागि ५ दिने CSE तालिम प्रदान गरिएको छ र SRGBV मुक्त विद्यालयलाई सक्षम बनाउन सचेतनामुलक गतिविधिका लागि ३ वटा विद्यालयले कार्ययोजना तयार गरेको छ।
- दैलेख, सुर्खेत र कालिकोटमा लैङ्गिक हिंसा (GBV) को पहिचान, अनुभव र नियन्त्रण केन्द्रित गरी विभिन्न क्षेत्रका ८५ जनाको सहभागितामा एकदिने बृहत् अन्तरपुस्ता संवाद कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ।
- कालिकोट, सुर्खेत र दैलेखका २८ GBV च्याम्पियनहरूलाई आफ्नो समुदाय भित्र GBV लाई प्रभावकारी रूपमा सम्बोधन गर्न आवश्यक ज्ञान, सीप र बिधिहरू सहित पाँच दिने लैङ्गिक हिंसा (GBV) रोकथाम र प्रतिक्रिया तालिमको आयोजना गरिएको छ।
- दैलेखको नारायण, कालीकोटको शुभकालिका र सुर्खेतको वीरेन्द्रनगर नगरपालिकामा ३ वटा पालिका स्तरीय समन्वय बैठक आयोजना गरिएको छ र लैंगिक हिंसा रोकथामका लागि पहल गर्न पालिकाहरू प्रतिबद्धता ब्यक्त गरेका छन्।
- लैङ्गिक भेदभाव र हिंसा विरुद्ध सचेतना अभिवृद्धिका लागि दैलेखको ठाटीकाँध र गुराँस गाउँपालिकाका कार्यक्षेत्रमा प्रचारप्रसार सामग्री, सामाजिक सञ्जाल,

रेडियो कार्यक्रम र भिडियो वृत्तचित्र प्रस्तुत गरिएको छ।

- दैलेखका ठाटीकाँध र गुराँस गाउँपालिकाका ३७६ जना महिलाको सहभागितामा बालविवाह, महिनावारी र सामाजिक समस्याबारे छलफलका लागि समुदायमा आधारित संवादको २० वटा कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ।
- ३८३ विद्यार्थीको सहभागितामा बालबालिकाको गुणस्तरीय स्वास्थ्य, सरसफाई र शिक्षा सम्बन्धी विद्यालयमा आधारित चेतनामुलक कार्यक्रमका ४ वटा कार्यक्रम तथा कालिका, जनता र महादेवका ३०० बालबालिकालाई ३०० थान सरसफाइ किट दैलेखको ठाँटीकाठ गाउँपालिकाको शुक्र आधारभुत विद्यालयमा वितरण गरिएको छ।
- दैलेखको गुराँस र ठाठीकाँध गाउँपालिकामा लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियानको क्रममा लैङ्गिक स्टिरियोटाइपमा भुमिका खेल्ने ६ कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ।
- महिला र बालबालिका केन्द्र (सुरक्षित आबस गृह) र बाल हेल्पलाइन १०९८ मार्फत लैङ्गिक हिंसामा परेका १४५ प्रभावितहरूलाई बास, खाना, यातायात र कानुनी सुविधा उपलब्धका साथै निरन्तर सहयोग प्रदान गरेको छ।
- महिला र बालबालिका केन्द्र (सुरक्षित आबस गृह) र बाल हेल्पलाइन १०९८ मार्फत लैंगिकतामा आधारित हिंसाका १४५ प्रभावित/पीडितहरूलाई बास, खाना, यातायात, र कानुनी सहयोग आदि प्रदान गरिएको छ।
- सुर्खेत र दैलेखको चौकुने र दुल्लु नगरपालिकाका सीमान्तकृत समुदायका १५०९ किशोरी र उनीहरूका अभिभावकलाई रूपन्तरण कक्षाको ४२ औं सत्र तालिम प्रदान गरिएको छ।
- दुल्लु, दैलेख र चौकुने, सुर्खेतका बालिकाहरूले किशोर बालविवाह र छाउपडी विरुद्ध जनचेतना जगाउन सडक नाटक, सडक र्‍याली प्रस्तुत गर्दै आएका छन्। साथै बालिकाहरूकै सहयोगमा दुल्लु र चौकुने गाउँपालिकाका २३ जना छात्रा औपचारिक शिक्षामा भर्ना भएका छन्।
- आमाहरूले आफ्ना छोराछोरीलाई २० वर्ष नपुग्दै विवाह नगर्ने वाचा गरेसंगै गुराँस गाउँपालिका दैलेखको विभिन्न विद्यालयहरूमा २९ प्रभावित बालबालिकालाई पुनः बिद्यालयमा भर्ना गरिएको छ।

३.२ बाल समृद्धि :

नेपाल महासन्धिमा हस्ताक्षर भए पछिका ३० वर्षमा नेपालले गरिबी निवारणमा नसोचेको कमी ल्याउने देखि लिएर शिक्षा, स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइमा पहुँच भएका बालबालिकाको संख्यामा सुधार गर्नेसम्मका महत्वपूर्ण प्रगति हासिल गरेको छ। जन्मिएको पाँच बर्ष नपुग्दै मर्ने बालबालिकाको संख्यामा उल्लेखनीय कमी आएको पाउँदा आशावादी हुने ठाउँ महसुश गर्न सकिन्छ। आज, बच्चाहरू पुड्कोपन हुने समस्यामा कमी आएको छ। यो नेपाली जनताले आफ्ना छोराछोरीलाई आवश्यक पर्ने पोषण सुनिश्चित गर्न कटिबद्ध रहेको प्रमाण पनि हो।

तर नेपालमा बालबालिका र युवाका लागि अझै धेरै काम गर्न बाँकी छ कि भनेर हामीले चारैतिर हेर्नु पर्ने अवस्था छ । समय अहिले छ, विशेष गरी राष्ट्रको भविष्य युवाहरूमा निर्भर गर्दछ जसले बढ्दो जनसंख्यालाई सहयोग। विश्वव्यापी स्तरमा, यदि हामी बाल अधिकारको संरक्षण गर्न असफल भयौं र यदि हामी सबै बालबालिकाहरूको लागि हाम्रो प्रगतिलाई आबश्यकता अनुसार सोचे अनुसार गति दिन असफल भयौं भने, हामी दिगो विकास लक्ष्यहरू प्राप्त गर्न सक्दैनौं । हामीले बालबालिकाको मानसिक स्वास्थ्यलाई सहयोग पुऱ्याउने राम्रो काम गर्नै पर्छ। विश्व स्वास्थ्य संगठनका अनुसार १) मध्ये ८ जना बालबालिकालाई मानसिक वा शारीरिक रुपमा दण्डित गरिएको छ र दक्षिण एसियामा नेपाल दोस्रो उच्च किशोर आत्महत्या दर भएको देश हो। यसको शीर्षमा, हामीसँग वायु प्रदूषण र जलवायु परिवर्तन जस्ता उदीयमान मुद्दाहरू छन्, जसले तत्काल त्यस्ता क्षेत्रमा काम गर्नुपर्ने देखाउंछ। हरेक दिन लाखौं बालबालिकाले विषाक्त हावामा सास फेर्छन् र यसले उनीहरूको जीवनकाल र उनीहरूको

बौद्धिक क्षमतामा समेत गम्भीर असर पार्न सक्छ।

यी र बाँकी रहेका थुप्रै चुनौतीले हामीलाई नेपालमा हरेक बालबालिकाको अधिकार सुरक्षित गर्ने लडाइँ अझै सकिएको छैन भन्ने कुराको स्मरण गराउँछ। बाल बालिकालाई दिएको प्रतिज्ञा पूरा गर्न हामी सबैको भूमिका छ। हामीले बच्चा जन्मिने बित्तिकै जन्म दर्ताको सुनिश्चित गर्नु पर्ने हुन्छ। हरेक बालबालिकाले खोपलगायत गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा समयमै पाउनुपर्छ। प्रत्येक बच्चाले दिमाग र शरीरमा विकास गर्न आवश्यक पौष्टिक भोजन प्राप्त गर्नुपर्छ। प्रत्येक बच्चालाई हिंसा (मानसिक र शारीरिक) र शोषणबाट जोगाउनु पर्दछ। प्रत्येक बच्चालाई गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँच हुनुपर्दछ र प्रत्येक बच्चाले सामाजिक सुरक्षा सञ्जालबाट लाभान्वित हुनुपर्दछ, विशेष गरी सबै भन्दा कमजोर बालबालिकाहरुलाई महत्व दिनुपर्दछ। प्रत्येक बालबालिकालाई आफ्नो जीवन र उनीहरूको समाजको भविष्यलाई असर गर्ने निर्णयहरूमा भाग लिने, आवाज र अवसर प्राप्त गर्न सशक्त हुनुपर्दछ।

ग्रामीण नेपालका बालबालिकाको समृद्धि सुनिश्चित गर्न उनीहरूको शारीरिक, मानसिक र सामाजिक आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने समग्र दृष्टिकोण चाहिन्छ। सोसेक नेपालले यी मुद्दाहरूमा सकारात्मक सहजीकरण र समाधानका लागि निम्न रणनीतिहरू कार्यान्वयन गरिरहेको छः

(क) शिक्षा र सीप विकास

(१) विद्यालय पहुँच र अवधारण :

दुर्गम क्षेत्रहरूमा विद्यालयहरूको निर्माण र मर्मतसम्भार, जोखिममा परेका बालबालिकाहरूलाई छात्रवृत्ति र आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र प्रारम्भिक बाल विकास कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने।

(२) गुणस्तरीय शिक्षा :

प्रभावकारी निर्देशन दिन शिक्षकहरूलाई तालिम दिने, पर्याप्त सिकाइ सामग्री र पूर्वाधार उपलब्ध गराउने, बालमैत्री सिकाइ वातावरणको प्रवर्द्धन गर्ने।

(३) व्यावसायिक तालिम :

किशोरकिशोरीहरूलाई रोजगारीका अवसरहरूका लागि व्यावहारिक सीपहरू प्रदान गर्ने, युवा उद्यमशीलता पहलहरूलाई प्राथमिकता दिने।

(ख) स्वास्थ्य र पोषणः

(१) स्वास्थ्य सेवामा पहुँच सुधार :

ग्रामीण क्षेत्रमा स्वास्थ्य क्लिनिक र घुम्ती स्वास्थ्य इकाईहरू संचालन व्यवस्थापन, खोप सेवा र रोकथाम स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दै, मातृ र बाल स्वास्थ्य प्रवर्द्धन गर्ने।

(२) पोषण कार्यक्रमः

कुपोषित बालबालिकाका लागि पूरक आहार कार्यक्रम लागू गर्ने, स्वस्थ खाने बानी र खाद्य सुरक्षा प्रवर्द्धन गर्ने, सूक्ष्म पोषक तत्वको कमीलाई सम्बोधन गर्ने।

(ग) बाल संरक्षण र कल्याण :

(१) बाल अधिकार सचेतनाः

बालअधिकारको बारेमा समुदायलाई शिक्षित गर्न, बालबालिकालाई आफ्नो अधिकार पहिचान गर्न र दाबी गर्न सशक्तिकरण गर्न सचेतना अभियानहरू सञ्चालन गर्ने।

(२) बाल संरक्षण समितिहरूः

समुदायमा आधारित बाल संरक्षण समितिहरूको स्थापना र सुदृढीकरण, बाल दुर्व्यवहार, बेवास्ता र शोषणका घटनाहरूको रिफर र आवश्यक सहयोग गर्ने।

(३) बाल श्रम रोकथामः

बालश्रमको विकल्पको रूपमा शिक्षाको प्रवर्द्धन गर्दै, बाल श्रम कानून र नियमहरू लागू गर्न सहजिकरण गर्ने।

(घ) सामुदायिक संलग्नता र सशक्तिकरण :

(१) अभिभावक-शिक्षक संघहरू :

अभिभावक, शिक्षक र समुदायहरू बीचको साझेदारीलाई बढावा दिने, बालबालिकाको शिक्षामा अभिभावकको संलग्नतालाई प्रोत्साहन गर्न सहिजकरण गर्ने।

(२) समुदायमा आधारित संस्थाहरूः

बालबालिकाको अधिकार र कल्याणका लागि काम गर्ने स्थानीय संस्थाहरूसंगसमन्वय गर्ने,कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्न गैरसरकारी संस्थाहरू र सरकारी निकायहरूसँग

सहकार्य गर्ने ।

(ङ) जोखिममा परेका समूहहरूको विशेष आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्दै:

(१) अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरू:
समावेशी शिक्षा र पुनर्स्थापना सेवाहरू प्रदान गर्ने, अपाङ्गता अधिकार र चेतनाको प्रवर्द्धन गर्ने ।

(२) आदिवासी बालबालिका :
सांस्कृतिक पहिचान र भाषाको संरक्षण गर्दै, गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य सेवामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

(३) पिछडिएका पृष्ठभूमिका बालबालिकाहरू:
गरिबी, बेचबिखन र बसाइँसराइ जस्ता समस्याहरूलाई सम्बोधन गर्दै सीमान्तकृत समुदायका बालबालिकाहरूलाई लक्षित सहायता प्रदान गर्ने ।

यस आर्थिक वर्षमा ५०८४ घरधुरीका बालिका ९७०९, बालक ५३६९, यौनिक अल्पसंख्यक ५, अपांगता भएका १७० जना बालबालिका प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका छन् भने दलित ८३८९, जनजाति २७३२, अन्य ४१११ र र ाउटेको ६२ बालबालिका समेटिएको छ । जस अनुसा। यस आर्थिक वर्षका प्रमुख प्रगतिहरू देहायबमोजिम छन् :

- पालिका स्तरीय न्यायिक समितिको २ बैठक बसी दैलेखको ठाटीकाँधमा घरेलु हिंसाबाट पीडित १५० बालबालिकालाई आवश्यक सीप, आत्मरक्षा सम्बन्धी अभिमुखीकरण सत्र सहित आबश्यक सहयोग प्रदान गरेको छ ।
- दैलेखको ठाटीकाँध गाउँपालिकामा २४ वटा बाल क्लबहरू पूनर्गठन गरिएका छन् र नियमित भेटघाट, संरक्षणका विषयमा चेतना जगाउने र वकालत गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याइएको छ साथै लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियानमा बाल क्लबहरूले सहभागिता जनाएका छन् ।
- वीरेन्द्रनगर नगरपालिका र सुर्खेत र जुम्ला जिल्लाको चन्दननाथ नगरपालिकाका २ सय ४० बालबालिका र २४४ युवाहरूलाई नेतृत्व विकास अभिमुखीकरण, बाल अधिकार, लागुऔषध दुर्व्यसनी र पैरवी सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको छ ।
- दैलेख, कालिकोट र सुर्खेत जिल्ला र छिमेकी जिल्लाका ६७३ जोखिममा रहेका बालबालिकाले बाल हेल्पलाइन १०९८ बाट प्रत्यक्ष सेवा प्राप्त गरेका छन् जस अन्तर्गत (क) मनोवैज्ञानिक परामर्श सेवा - ७२, (ख) मनोवैज्ञानिक सेवा - ८९, (ग) उद्धार सेवा - ८९, (घ) आपतकालीन सहायता - २९, (ङ) कानूनी सेवा - १५, (च) कानूनी परामर्श र कानूनी सहयोग - २५, (छ) शैक्षिक सामग्री सहयोग - १७, (ज) अपाङ्गता र अन्य सहयोग -७, (झ) पारिवारिक परामर्श -३३७, (ञ) पारिवारिक पुनर्मिलन र पुनर्स्थापना -२७, (ट) संगठनात्मक पुनर्स्थापना -२, (ठ) औषधी उपचार - ३, (ड) कपडा सहयोग -१७, र (ढ) एम्बुलेन्स सेवा - ७ जना ।
- ५२ बाल क्लब र २२ बाल च्याम्पियनहरू सशक्तिकरण गरिएका छन्, र ५६ बालविवाहका घटनाहरूलाई क्लबहरू मार्फत दस्तावेज र मूल्याङ्कन गरिएको छ साथै गुराँस गाउँपालिका, दैलेखमा चुनौतीपूर्ण अवस्थामा पढाइ जारी राख्नका लागि ११ किशोरी हरूलाई विविध सहयोग उपलब्ध गराइएको छ।
- दैलेख जिल्लाको चामुण्डाबिन्द्रासैनी नगरपालिका र गुराँस गाउँपालिकामा १८ वटा बालमैत्री योजना, नीति र रणनीति निर्माण गर्न सहजीकरण गरिएको छ ।
- गुराँस गाउँपालिकाको वडा बाल अधिकार संरक्षण समितिले ९१२ जोखिममा रहेका बालबालिकाको तथ्याङ्क सङ्कलन गरेको छ। १९६ जोखिममा रहेका बालबालिकाको ब्याज आम्दानीबाट शैक्षिक सामग्री ब्यबस्थापनका लागि सहकारीमा खाता खोली जनही २५ हजार (पालिकाबाट १५ हजार र सहयात्रा परियोजनाबाट १० हजार) जम्मा गरिएको छ ।

- संस्थाको टोल-फ्री फोन नम्बरमा १७ वटा आएका गुनासो अनुसार र गुराँस गाउँपालिकामा अपाङ्गता पहिचान शिविरमार्फत १०२ जना अपाङ्गता भएका बालबालिकाको पहिचान गरी सहायक सामग्री सहयोग गरिएको छ।
- गुराँस गाउँपालिकाका ३१ विद्यालयहरूले आफ्नो विद्यालय सुधार योजना (SIP) मा LGBTIQ का मुद्दाहरूलाई विद्यालय र समुदायहरूमा सम्बोधन गरी विद्यालयहरूमा सुरक्षित र समावेशी वातावरणको सृजना गरेका छन्।
- गुराँस गाउँपालिका, दैलेख र वीरेन्द्रनगर नगरपालिका, सुर्खेतले आफ्नो आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक योजना, बजेट र कार्यक्रममा LGBTIQ सवालहरूलाई समावेश गरेको छ।
- LGBTIQ समुदायको उत्थान र समुदायमा आत्मसम्मान सिर्जना गर्न कर्णाली प्रदेशको सामाजिक विकास मन्त्रालयले ५ लाख, गुराँस गाउँपालिकाले ३ लाख बजेट विनियोजन गरेको छ भने वीरेन्द्रनगर नगरपालिकाले १ लाख बजेट विनियोजन गरेको छ।
- गुराँस गाउँपालिकाका चार जना LGBTIQ बालबालिकाहरूलाई विभिन्न बिद्यालयहरूको बाल क्लबहरूमा समावेश गरिएको छ र विद्यालय र स्थानीय सरकारमा उनीहरूको अधिकारको लागि सँगै काम गरिरहेको छ।

- दैलेखको गुराँस आरएम र चामुण्डविन्द्रशैनी नगरपालिकालाई क्षमता अभिवृद्धि, सामग्री सहयोग र सह-कोष सहयोग मार्फत पालिका स्तरको बाल संरक्षण प्रणाली सुदृढ गरिएको छ र "उपनाम" द्वारा उल्लेख गरिएका बालबालिकाहरूलाई सम्मानपूर्वक उनीहरूको नामबाट सम्बोधन गर्ने गरेका र कुनै दुर्व्यवहारको रिपोर्ट गर्ने बारे सचेत गराइएको छ।
- गुराँस आरएमका १२ LGBTIQ बालबालिकाका अभिबावक र युवाहरूले बाख्रा पालन गरेर आम्दानी बढाएका छन् र LGBTIQ बालबालिकाहरूको वृत्तिविकास कार्यमा सहयोग गरेका छन्।
- गुराँस गाउँपालिका तथा बिरेन्द्रनगर नगरपालिका ५१ सरकारी अधिकारीहरूलाई LGBTIQ सम्बन्धित कानून र नीतिमा अभिमुखीकरण गरिएको छ भने साथै ६५ जना शिक्षकहरूलाई संशोधित पाठ्यपुस्तक, शिक्षक गाइड, CSE म्यानुअल र SOGIESC सम्बन्धी तालिम प्राप्त गरेका छन्।
- भगवतीमाई गाउँपालिकामा शिक्षा प्रायोजन कार्यक्रममा भर्ना भएका २ हजार २ सय बाल बालिकालाई स्टेशनरी सहयोग गरी बिद्यालय नियमितमा सहजीकरण गरिएको छ।
- भगवतीमाइर, दैलेखका अति जोखिममा परेका परिवारका १२ दर्ता भएका बालबालिकालाई आबश्यक सहयोग प्रदान गरिएको छ।
- भगवतीमाई गाउँपालिका, दैलेखको वडा, पालिका र विद्यालयतहमा बाल क्लबहरू गठन गरी तालिम,

अभिमुखीकरण र सहयोगबाट उनीहरूको क्षमता अभिबृद्दी गरिएको छ।

- दैलेखको भगवतीमाई गाउँपालिकाका ५७२ घरधुरीमा बालमैत्री समुदायका लागि स्थानीय सरकारको दृष्टिकोण सम्बन्धी मेटल प्लेट डिस्प्ले जडान गरिएको छ।
- सन् २०२४ मा वर्ल्ड भिजन इन्टरनेशनलमा सात दक्षिण एसियाली देशमा दर्ता भएका चाइल्ड अपडेट फोटोहरू (CUP) मध्ये दैलेख एपीको तस्बिर नेपालको प्रतिनिधित्वका लागि छनोट भएको छ।
- दैलेख र सुर्खेत जिल्लाको दुल्लु नगरपालिका र चौकुने गाउँपालिकामा २५ वटा पालिका-स्तरको बाल क्लब सञ्जाल, बाल अधिकार समिति, र किशोर क्लबको गठन गरी बालबालिकालाई आफ्नो अधिकारको पैरवी गर्न र स्थानीय योजनामा संलग्न हुन सशक्त बनाउन सहजीकरण गरिएको छ साथै बाल क्लबहरूले यस अबधिसम्म आठ बालविवाहको रिपोर्ट गरेका छन्।
- आठबिसकोट नगरपालिका र सानीभेरी गाउँपालिकामा ७ बालमैत्री स्थान स्थापना र सञ्चालन गरी ५४५ बालबालिकाहरूको हेरचाह र भावनात्मक सहयोग प्रदान गरिएको छ साथै थप कक्षाहरूको माग आएपछि दिनको दुई पटक संचालनमा ल्याइएको थियो।

- आठबिसकोट नगरपालिका र सानीभेरी गाउँपालिकामा बाल संरक्षण र PSEA सम्बन्धी मुद्दाहरूमा स्थानीय अधिकारीहरू, सामुदायिक नेताहरू र गैरसरकारी संस्थाहरू लगायत १८८ सहभागीहरूलाई तालिम दिइएको छ। यस तालिमले बाल संरक्षणका सरोकारहरूलाई प्रभावकारी रूपमा सम्बोधन गर्न स्थानीय क्षमतालाई सबल बनाउन मद्दत गरेको छ।
- आठबिसकोट नगरपालिका र सानीभेरी गाउँपालिकाका भूकम्प प्रभावित २२८ बालबालिकालाई केस व्यवस्थापन सहयोग प्रदान गरिएको छ।
- तीनवटै लक्षित स्थानीय सरकारहरू (कुन पालिकाहरू?) लाई बाल संरक्षण नीति र कार्यविधिहरूमा तालिम पश्चात सक्रिय रूपमा नीतिहरू पहिचान गर्न, रिपोर्ट गर्न र बाल संरक्षण सरोकारहरूलाई बाल संरक्षण सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (CPIMS) स्थापना गरेर प्रतिक्रिया दिन थालेका छन्।

३.३ जिवनोपयोगी र समावेशी शिक्षा

२०१५ मा अनुमोदन भएको नेपालको संविधानले शिक्षालाई मौलिक अधिकारको रूपमा स्थापित गरेको छ साथै समावेशी र जातीय, लिङ्ग, भाषा वा अपाङ्गताको आधारमा भेदभावमुक्त शिक्षा प्रणाली सुनिश्चित गर्ने महत्त्वलाई जोड दिएको छ। संविधानले अपाङ्गता भएका बालबालिकाका लागि शिक्षा प्रदान गर्ने र व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारहरूलाई सुम्पेको भए तापनि समावेशी शिक्षाको लक्ष्यमा त्यस्ता प्रावधानहरूले कसरी प्रभाव पार्छ भन्ने स्पष्ट छैन। शिक्षा प्रणाली लगायत राजनीतिक र प्रशासनिक प्रणालीको विकेन्द्रीकरण स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण गरिएको छ। अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरूका साथै आर्थिक रूपमा पिछडिएका पृष्ठभूमिका, दुर्गम क्षेत्रहरू, सीमान्तकृत जातिहरू र पिछडिएका जातीय समूहहरूले शिक्षामा पहुँच गर्न असमान चुनौतीहरूको सामना गर्नुपरिरहेको अवस्था छ।

सन् २०१९ को राष्ट्रिय शिक्षा नीति (२०७६) ले सन् २०१७ को समावेशी शिक्षा नीतिमा उल्लिखित सिद्धान्तहरूसँग बाझिएको विरोधाभासपूर्ण प्रावधानहरू समावेश गरेको छ। हालको राष्ट्रिय शिक्षा नीतिले यी अघिल्ला नीतिहरूलाई हटाएर यसको नीति नम्बर (G) अन्तर्गत समावेशी र विशेष शिक्षा दुवैलाई समावेश गरेको छ। यद्यपि, नीतिले विशेष शिक्षा र समावेशी शिक्षा बीचको असमानतालाई सम्बोधन गर्न सकेको छैन, जसले गर्दा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार सम्बन्धी महासन्धि (CRPD) को धारा २४ को पालना भएको पाईंदैन। CRPD को धारा २४ ले अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको शिक्षाको अधिकारलाई मान्यता दिएको छ। यसले सबै तहमा समान अवसर र गैर-भेदभाव सुनिश्चित गर्दै समावेशी शिक्षा प्रणाली उपलब्ध गराउने महत्त्वलाई जोडदिएको छ। सन् १९४८ को मानवअधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्रमा उल्लेखित सबैका लागि शिक्षाको मौलिक मानव अधिकारको आधारमा समावेशीकरण गरिएको छ।

सोसेक नेपालले विभिन्न दातृ निकायको सहयोग, जिल्ला, स्थानीय र प्रदेश सरकारसँगको समन्वय र सहकार्यमा सबै बालबालिकाको क्षमता वा पृष्ठभूमि जस्तोसुकै भए तापनि गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने उद्देश्यले विभिन्न परियोजना तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ। सोसेक नेपालले समावेशी शिक्षामा पहुँच बृद्धि गर्नका लागि विभिन्न कार्यविधिको अबलम्बन गर्ने गर्दछ;

(क) सामुदायिक संलग्नता:

(१) सचेतना अभिवृद्धि :

समावेशी शिक्षाको महत्त्व र सबै बालबालिकाको सिक्ने अधिकारको बारेमा समुदायहरूलाई शिक्षित गर्ने।

(२) अभिभावक तालिम :

आफ्ना बालबालिकाको शिक्षालाई कसरी सुधार गर्ने र उनीहरूको आवश्यकताको पैरवी गर्ने भनेर अभिभावकहरूलाई तालिम प्रदान गर्ने।

(३) सामुदायिक परिचालन :

शिक्षासँग सम्बन्धित निर्णय प्रक्रियामा समुदायका सदस्यहरूलाई संलग्न गराउने र समावेशी विद्यालय वातावरण सिर्जना गर्ने।

(ख) शिक्षक तालिम:

(१) समावेशी शिक्षाशास्त्र :

शिक्षकहरूको सीप र ज्ञान मार्फत विभिन्न बिधि मार्फत विद्यार्थीहरूलाई प्रभावकारी रूपमा सिकाउन समन्वय।

(२) सहायक प्रविधि:

असक्षमता भएका विद्यार्थीहरूलाई सहयोग गर्न सहायक प्रविधि कसरी प्रयोग गर्ने भनेर शिक्षकहरूलाई तालिम प्रदान गरी उनीहरूको क्षमता अभिवृद्दी गर्ने।

(४) पाठ्यक्रम अनुकूलन:

सबै विद्यार्थीहरूको आवश्यकताहरू पूरा गर्न पाठ्यक्रम अनुकूलित पाठ्यक्रम निर्माण गर्न शिक्षकहरूलाईको क्षमता विकास गर्न सहयोग गर्ने।

(ग) विद्यालय पूर्वाधार :

(१) पहुँचयोग्यता:

अपाङ्गता भएकाहरू सहित सबै विद्यार्थीहरूका लागि विद्यालयहरू भौतिक रूपमा पहुँचयोग्य छन् भनी सुनिश्चित गर्न सहजीकरण गर्ने।

(२) समावेशी कक्षाहरू:

उपयुक्त फर्निचर र स्रोतहरू सहित समावेशी शिक्षाको लागि अनुकूल सिकाइ वातावरण सिर्जना गर्न प्राबिधिक तथा सामग्री सहयोग गर्ने ।

(३) विशेष शिक्षा सुविधाहरू:

विशेष आवश्यकता भएका विद्यार्थीहरूका लागि विशेष सुविधा र उपकरणहरू उपलब्ध गराउने ।

घ) सहायता सेवाहरू:

(१) प्रारम्भिक कार्यक्रम :

सानै उमेरमा अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूको पहिचान र उनीहरूको आबश्यकता अनुसारका क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने ।

(२) विशेष शिक्षा शिक्षकहरू :

अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरूलाई विशेष कक्षाहरू (घरमै बिद्यालय) संचालन गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने ।

(३) स्रोत शिक्षकहरू :

समावेशी अभ्यासहरूमा कक्षा शिक्षकहरूलाई तालिम तथा आबश्यक सहयोग गर्ने ।

(४) परामर्श सेवाहरू :

विद्यार्थी र तिनीहरूका परिवारहरूलाई परामर्श र मनोवैज्ञानिक परामर्श कक्षा तथा आबश्यक सहयोग प्रदान गर्ने ।

(ङ) नीति र पैरवी:

(१) समावेशी शिक्षा नीति :

राष्ट्रिय र स्थानीय तहमा समावेशी शिक्षालाई प्रवर्द्धन गर्ने नीतिहरूको निर्माण र कार्यान्वन गर्नका समुदाय, नागरिक समाज तथा सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गरी पैरवी गर्ने ।

(२) अनुगमन र मूल्याङ्कन :

प्रगति ट्र्याकिङ र सुधारका लागि आबश्यक नीति, कार्यक्रम तथा पहलहरूको पहिचान गरी सरोकारवाला निकायमा उचित बाताबरण निर्माण गर्न सहकार्य गर्ने ।

(३) सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्य :

समावेशी शिक्षा प्रवर्द्धन गर्न सरकारी निकायहरू, गैरसरकारी संस्थाहरू र अन्य संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्यमा काम गर्ने ।

यस आर्थिक वर्षमा १२३०६ घरधुरीका बालिका १३२५१, बालक ११२७०, यौनिक अल्पसंख्यक ४, अपांगता भएका ९१ जना बालबालिका प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका छन् भने दलित ८६१४, जनजाति ३६९२, र अन्य १२३०६ बालबालिका समेटिएको छ। जस अनुसार यस आर्थिक वर्षका प्रमुख प्रगतिहरू देहायबमोजिम छन् :

- दैलेख र कालिकोटका जिल्लाका भगवतीमाई गाउँपालिका र खाडाचक्र नगरपालिकाका अभिभावकहरूलाई क्षमता विकास तालिम (सकारात्मक अभिभावकत्व) प्रदान गरिएको थियो जसले घरमा बालबालिकालाई अध्ययनको लागि उपयुक्त वातावरण सिर्जना गर्न सहयोग पुगेको छ भने ३०५ बालबालिकाको शिक्षामा उल्लेखनीय सुधार भएको छ। उनीहरू नियमित रूपमा विद्यालयमा उपस्थित हुने, आफ्नो गृहकार्य समयमै पूरा गर्ने, र निर्माण तालिका अनुसार आफ्नो दैनिक गतिविधिहरू संचालन गर्ने गर्दछन् ।
- साना बालबालिकाको गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँच अभिवृद्धि गर्न दैलेखको चामुण्डविन्द्रशैनी नगरपालिका र ठाठीकाँध गाउँपालिकामा ३६ नमूना प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र पालिकासंगको समन्वय र सहकार्यमा स्थापना गरिएको छ ।

- साना बालबालिकाको गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँच अभिवृद्धि गर्न स्थानीय तहहरूसंगको सहकार्यमा दैलेखको चामुण्डाबिन्द्रासैनी नगरपालिका र ठाठीकाँध गाउँपालिकामा ३६ नमूना प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र स्थापना गरिएको छ ।

- दैलेखको गुराँस गाउँपालिकाका २९ जना बालबालिकालाई आवश्यक शैक्षिक सहयोग र परिवारका लागि सहज सिकाइ विकल्प उपलब्ध गराउन अनौपचारिक शिक्षा मार्फत शिक्षामा पहुँच अभिवृद्दीको लागि सहयोग र सहजीकरण गरिएको छ।
- दैलेख, कालिकोट तथा सुर्खेत अन्तर्गत परियोजना संचालन भएका पालिकाहरूमा अनौपचारिक शिक्षाको माध्यमबाट विद्यार्थीहरूको अध्ययन बानी बढेको छ, र बालबालिका विरुद्ध हिंसा कम गर्ने अभिमुखीकरण पछि बालबालिकाले विभिन्न प्रकारका दुर्व्यवहार र हिंसाका बारेमा सिकेका छन्।
- सहयात्रा परियोजनाको सहयोग र गुराँस गाउँपालिकाको समन्वय र सहकार्य पश्चात गुरास गाउँपालिकाको साक्षरता दर ६९.२% बाट ९६.६% मा उल्लेखनीय सुधार भएको छ, र संख्यात्मक दर ४८.४% बाट ९९.३२% मा बढ्नुका साथै सिकाई परिणाम मा उल्लेखनीय प्रगति भएको छ।
- फिरन्ते जिवन बिताउने राउटे समुदायका जम्मा बालबालिका ६४ मध्ये २२ बालबालिकाले लेखन सीपमा प्रगतिका साथै अनौपचारिक शिक्षा अभ्यासमार्फत आफ्नो नाम लेख्न सक्ने भएका छन्।
- राउटे बालबालिकाले म्याग्रिड प्रयोगमा प्रगति गरेका छन् जहाँ ६४ बालबालिकामध्ये १० बालबालिकाले म्याग्रिड प्रयोग गरिरहेका छन् भने ५ बालबालिकाको आफ्नै म्याग्रिड प्रयोगकर्ता यूजर आई डी बनाई प्रयोग गर्ने गरेका छन्।

- राउटे समुदायका ४० घरधुरीलाई प्रदान गरिएको बचत सम्बन्धी अभिमुखीकरण प्रदान गरे पश्चात ४० घरधुरीमध्ये ५ घरधुरीले बचत गर्न थालेका छन्।
- ठाटीकाँध गाउँपालिका दैलेख अन्तर्गत ५ वटा विद्यालयको १२ कक्षाकोठाको पूर्वाधार व्यवस्थापनका लागि आरामदायी बस्ने व्यवस्था मिलाउन र सिकाइ वातावरण सिर्जना गर्न मर्मत सम्भारका साथै रंगीन गरिएको छ।
- ठाटीकाँध गाउँपालिका दैलेखका १० विद्यालयलाई गलैंचा, पि-फम, टेबल, बुक कर्नरलगायतका शैक्षिक सामग्री र १२ विद्यालयमा अन्य थप शैक्षिक सामग्री वितरण गरिएको छ।
- सिकाइ उपलब्धि अभिवृद्धि गर्न र विद्यालयको सीप अभिवृद्धि गर्ने योजना विकास गर्न ठाँटीकाँध गाउँपालिका दैलेखका ९० विद्यालयमा गणित सिकाइ सीप मूल्याङ्कन गरिएको छ।
- दैलेखको ठाटीकाँध गाउँपालिका-६ दैलेखको श्री जन आधारभूत विद्यालय थापटोल र मालिका माध्यमिक विद्यालय पाँचलालाई चारवटा ट्याब्लेट वितरण गरिएको थियो जसले गर्दा विद्यार्थीको डिजिटल सिकाइमार्फत म्याग्रिड प्रयोग गरी सिकाइ उपलब्धि अभिवृद्धि गर्ने सहज भएको छ।
- व्यवहारिक सिकाइ र सीप विकासलाई प्रवर्द्धन गर्न ठाटीकाँध गाउँपालिकाका श्रीकृष्ण माध्यमिक विद्यालय लकन्द्रा, मालिका माध्यमिक विद्यालय पाँचला, मालिका माध्यमिक विद्यालय, थिमुरे र देउती मावि गैरागाउँमा विद्यालयमा आधारित उद्यमशीलता

कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ।

- ठाटीकाँध गाउँपालिका दैलेखका १२८ अभिभावकहरूलाई आफ्ना बालबालिकाको शिक्षा र वृत्ति बिकासमा अभिभावाकको भूमिका सुदृढ पार्न सकारात्मक अभिभावकत्व सम्बन्धी तालिम दिइएको छ।

- ठाटीकाँध गाउँपालिकाका २७ विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई बिद्यालय प्रशासन सुधार र सिकाई बाताबरणमा सुधार र सुनिश्चित गर्न विद्यालय व्यवस्थापन तालिम उपलब्ध गराईनुका साथै २७ वटा बिद्यालय सुधार योजना बनाई कार्यान्वनमा ल्याएका छन्।
- ठाटीकाँध गाउँपालिका दैलेखका २३ जना प्रारम्भिक बाल विकास शिक्षकलाई सिकाइ सामग्री विकास तालिम प्रदान गरिएको थियो भने २७ जना शिक्षकलेको शिक्षण क्षमता अभिवृद्धि गर्न पुनः ताजा तालिम उपलब्ध गराइएको छ।
- ठाटीकाँध गाउँपालिका दैलेखको श्रीकृष्ण मावि लकान्द्रा, मालिका मावि पचाला, मालिका मावि थिमुरे र देउती मावि गैरागाउँमा विद्यार्थीहरूलाई अत्यावश्यक जीवन सीप सिकाउन लैङ्गिक, जीवन सीप र आर्थिक शिक्षा सम्बन्धी ४२ हप्ताको सत्र सञ्चालन गरिएको छ।
- ठाटीकाँध गाउँपालिका दैलेखमा ३६ सदस्यसहितको स्रोत शिक्षक समूह गठन गरी विद्यालय र परिवारबीचको सञ्चारमा सुधार गर्दै शिक्षा कार्यक्रम र घर भ्रमणमार्फत अभिभावकलाई संलग्न गराउन परिचालन गरिएको छ।
- दुल्लु नगरपालिकाका ४ वटा विद्यालय र ठाटीकाध गाउँपालिकाका ४ वटा विद्यालयमा ८ वटा विद्यालयस्तरीय बाल क्लब गठन गरी बिद्यालय सुधारका साथै कमाई र सिकाउने दृष्टिकोण अनुसार सामाजिक तथा आर्थिक उद्यम सञ्चालन गरिएको छ।
- दुल्लु नगरपालिकामा खेलकुद र अभिनयको माध्यमबाट शुक्रबारीय अतिरिक्त ४२ सत्रको कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ, जसमा ६२३ केटी र ४५८ केटा गरी जम्मा १०८१ बालबालिका लाभान्वित भएका थिए।
- दुल्लु नगरपालिकाका ३ स्थानमा आर्थिक शिक्षासम्बन्धी सडक नाटक र २ स्थानमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम गरी ग्लोबल मनी सप्ताह २०२४ मनाइएको छ।
- दैलेखको भगवतीमाई गाउँपालिकाका बालविकास केन्द्रहरूलाई स्वास्थ्य परीक्षण सहयोग उपलब्ध गराइएको छ भने २२ बालविकास केन्द्रका जम्मा ३२०९ बालबालिकाले स्वास्थ्य परीक्षण सहयोग प्राप्त गरेका छन्।
- भगवतीमाई गाउँपालिकाका २३ विद्यालयका ४२ शिक्षकले परिमार्जित पाठ्यक्रममा आधारित तालिम उपलब्ध गराइएको छ।

- भगवतीमाई गाउँपालिकाका २०९ अपाङ्गता भएका व्यक्तिले स्वास्थ्य परिक्षण सहयोग पाएका छन् भने ८ जनालाई आबश्यकता अनुसारको सहयोग सामग्री प्रदान गरिएको छ।
- भगवतीमाई गाउँपालिकाका २० जना विद्यालय बाहिर

रहेका बालबालिकालाई बिद्यालयमा नियमितताको लागि स्टेशनरी, विद्यालय पोशाक, भर्ना, र झोला सहयोग गरिएको छ।

- भगवतीमाई गाउँपालिकाका ७५ जना नागरिक आवाज र कार्य सदस्यहरूलाई समिती संचालनको लागि क्षमता विकासका लागि उनीहरूको कर्तव्य र अधिकारका बारेमा तालिम दिइएको छ।

- भगवतीमाई गाउँपालिका दैलेखका ४२ वटा बालविकास केन्द्रका शिक्षकहरूले बालसिकाइ सामग्री विकास गर्ने तालिम उपलब्ध गराएपछि सिकाइ सामाग्रीहरू निर्माण गरी प्रयोग गर्ने गरेका छन्।
- दैलेख जिल्लाको भगवतीमाई गाउँपालिका अन्तर्गत ४४ जना पठन कक्षा शिविर सहजकर्तालाई पठन शिविर कक्षा सञ्चालन र विभिन्न बाल केन्द्रित प्रविधि प्रयोग गरी पढाउने तालिम प्रदान गरिएको छ। जस अन्तर्गत कक्षा १-३ का ७ सय ३२ बालबालिकाले पठन कक्षा शिविरमा नियमित पठनपठान गरिरहेका छन्।
- दैलेख र सुर्खेतका दुल्लु नगरपालिका र चौकुने गाउँपालिकाका १२१ दलित, १९ जनजाति र अन्य समुदायका ८३ जना गरी २२३ किशोरीले शैक्षिक सामग्री र परामर्श सहयोग गराई विद्यालय बाहिर रहेका २३ बालबालिकाहरूलाई विद्यालयमा पुनः नियमित गर्न र अरूलाई उनीहरूको बिद्यालयमा अनियमित हुने जोखिम कम गर्न मद्दत गरेको छ।

३.४ उत्थानशिल जीविकोपार्जन :

नेपालको मध्य पहाडी जलाधार क्षेत्रहरू बहु-खतराहरू (खडेरी, पहिरो र बाढी) को जोखिममा छन् र यसको स्थलाकृतिक सेटिङहरू, अनुपयुक्त एन्थ्रोपोजेनिक गतिविधिहरू, र जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल प्रभावहरूका कारण प्रभावहरू बढ्दै गएका छन्। जलवायु परिवर्तनले मनसुन वर्षालाई तीव्र बनाउँदैछ र द्रुत हिउँ र हिमनदी पग्लने दर निम्त्याउँदैछ। विनाशकारी प्रवृतिहरू बढ्दै गएका छन् र कृषि भूमि, भौतिक सम्पत्तिहरू, आर्थिक सम्पत्तिहरू, र इकोसिस्टम सेवाहरूमा क्षति पुऱ्याउने थप बहु-जोखिम समस्याहरूमा योगदान दिइरहेका छन्।

अर्को चरममा, पानीको अभाव र जलवायुजन्य खडेरीको जोखिम नेपालको मध्य पहाडी जलाधार क्षेत्रमा प्रमुख चुनौतीको रूपमा देखा परेको छ। खडेरीले अन्य जोखिमहरू र स्थानीय समुदायहरूको सामाजिक-आर्थिक अवस्थाहरूको संयोजनमा जोड दिन्छ, समस्याले समाजलाई अझ कमजोर बनाउँदैछ, र कहिलेकाहीं विस्थापनको वातावरणीय कारण बनिरहेको छ। वर्षा र बहावको अस्थायी र स्थानिय परिवर्तनले मनसुनमा अत्यधिक पानीको समस्या र सुक्खायाममा पानीको अभावले खेती प्रणाली र खाद्य सुरक्षामा गम्भीर समस्या सिर्जना गरिरहेको छ।

सोसेक नेपालले जलवायु परिवर्तनसँग अनुकुलन भएका व्यक्ति र समुदायलाई हरियाली र दिगो खाद्यान्न र बजार प्रणालीमा समाहित गर्ने र जलवायु न्याय र वातावरण संरक्षणका पक्षमा नीतिहरूबाट लाभान्वित हुने उद्देश्यका साथ यस विषयवस्तु अन्तर्गत विभिन्न परियोजना र कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्दै आएको छ।

माथि उल्लेखित उद्देश्य हासिल गर्नका लागि, सोसेक नेपालले प्राकृतिक प्रकोप, जलवायु परिवर्तन, र आर्थिक उतार-चढाव जस्ता धक्का र तनावहरू सामना गर्न समुदायहरूलाई सशक्त बनाउन विभिन्न विषयगत कार्य पद्धति, प्रविधि अपनाइरहेको छ :

(क) दिगो कृषिः

(१) जलवायु-स्मार्ट कृषि :

जलवायु परिवर्तनलाई अनुकूलन गर्न कृषि वन, बाली विविधीकरण, र जल संरक्षण जस्ता अभ्यासहरू प्रवर्द्धन गर्ने।

(२) मूल्य अभिवृद्धि :
किसानको आम्दानी बढाउन प्रशोधन, प्याकेजिङ्ग र मार्केटिङ जस्ता मूल्य अभिवृद्धि गतिविधिहरूलाई सहयोग गर्ने ।

(३) बजारमा पहुँच :
बजार सम्बन्धलाई सहज बनाउने र व्यवसायिक सीप र वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्ने ।

(ख) गैर-कृषि आय सृजना :

(१) माइक्रोफाइनान्स :
साना व्यवसाय र उद्यमशीलतालाई समर्थन गर्न क्रेडिट र बचत सेवाहरूमा पहुँचमा सहजिकरण गर्ने ।

(२) सीप विकास :
रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्न सिकर्मी, चिनाई र सिलाई जस्ता व्यावसायिक सीपहरूमा तालिम दिने ।

(३) पर्यटन :
सांस्कृतिक र प्राकृतिक स्रोतहरूबाट आय आर्जन गर्न समुदायमा आधारित पर्यटन पहलहरू विकास गर्ने ।

(ग) सामाजिक सुरक्षा :

(१) सामाजिक सुरक्षा सहजिकरण:
कमजोर जनसंख्याको सुरक्षा गर्न वृद्धावस्था निवृत्तिभरण र बाल अनुदान जस्ता सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरूका लागि पैरवी गर्ने ।

(२) स्वास्थ्य बीमा:
स्वास्थ्य सेवा लागत कम गर्न र स्वास्थ्य परिणामहरू सुधार गर्न स्वास्थ्य बीमामा पहुँच प्रदान गर्न सहजिकरण गर्ने ।

(३) शिक्षा:
बालबालिका र युवाहरूलाई उनीहरूको सीप र भविष्यका अवसरहरू बढाउन शिक्षालाई सहयोग गर्ने ।

(घ) विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलन :

(१) पूर्व चेतावनी प्रणाली :
समुदायहरूलाई आसन्न प्रकोपहरू बारे सचेत गराउन प्रारम्भिक चेतावनी प्रणालीहरू क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

(२) विपद् पूर्वतयारी र प्रतिक्रिया :
समुदायहरूलाई प्रकोप तयारी र प्रतिक्रिया उपायहरूमा प्रशिक्षण तथा कार्ययोजना तयारीमा सहयोग गर्ने ।

(३) जलवायु-उत्थानशील पूर्वाधार :
सडक, पुल, र सिँचाइ प्रणाली जस्ता लचिलो पूर्वाधारहरुमा बायो इन्जिनियरिङ्ग प्रविधिमा सहजिकरण गर्ने ।

(ङ) प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन :

(१) दिगो वन व्यवस्थापन :
जैविक विविधता संरक्षण र जलाधार संरक्षण गर्न दिगो वन व्यवस्थापन अभ्यासहरू प्रवर्द्धन गर्न सहजिकरण गर्ने ।

(२) सामुदायिक वन :
दिगो रूपमा वन व्यवस्थापन गर्न समुदायहरूलाई सशक्त बनाउने ।

(३) माटो र जल संरक्षण :
माटो क्षयिकरण कम गर्न र माटोको उर्वराशक्ति सुधार गर्न माटो र पानी संरक्षण उपायहरू लागू गर्ने ।

(च) लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण :

(१) महिला सशक्तिकरण:
तालिम, क्षमता निर्माण, र स्रोतहरूमा पहुँच मार्फत महिलाहरूलाई सशक्तिकरण गर्ने ।

(२) समावेशी विकास :
दलित र आदिवासी जनजाति लगायत सीमान्तकृत समूहहरूलाई विकास पहलहरूमा समावेश गर्ने सुनिश्चित गर्ने ।

(छ) समुदायमा आधारित संस्थाहरू (CBOs) :

(१) क्षमता निर्माण :
सामुदायिक विकासमा थप सक्रिय भूमिका खेल्न CBOs लाई शसक्तिकरण गर्न उचित बातावरण बनाउने ।

(२) साझेदारी :
CBOs, सरकारी निकायहरू, र निजी क्षेत्रका संगठनहरू बीच साझेदारीलाई बढावा दिने ।

यस आर्थिक वर्षमा ७१४१ घरधुरी अन्तरगत दलितको २५४३ घरधुरी, जनजातिको ११९० घरधुरी, अन्यको

३३४० घरधुरी, राउटेको ४१ घरधुरी तथा कुसुण्डा समुदायको २७ घरधुरी अन्तर्गत महिला १९०२५, पुरुष १८३४० जसमा युवा ३७९१, यौनिक अल्पसंख्यक ३३, एचआइभि संक्रमित १६ र राउटे समुदायका १३४ जना, अपांगता भएका व्यक्ति १३० जनाका साथै बालिका १३२५१, बालक ११२७०,प्रत्यक्ष लाभान्वित भएकाछन् । जस अनुसार यस आर्थिक वर्षका प्रमुख प्रगतिहरू देहायबमोजिम रहेका छन् :

- वीरेन्द्रनगर सुर्खेत र चन्दननाथ नगरपालिका जुम्लाका गरिब समुदायका ३२ कृषकलाई दिगो कृषि अभ्यास मार्फत दीर्घकालीन खाद्य सुरक्षा, घरमैबालबालिकाको पोषण उपभोग प्रवर्द्धन गर्न ९ प्रजातिका तरकारीको बीउ वितरण गरिएको छ ।

- भगवतीमाई गाउँपालिका ६ दैलेखको जनचेतनशील कृषि बहुउद्देशीय सहकारीसंगको साझेदारीमा बाख्रापालनका लागि ८ सदस्य, तरकारी खेतीका लागि ८ सदस्यलाई आर्थिक सहयोग प्रदान गरिएको छ ।
- श्री नेपाल राष्ट्रिय पिपल आधारभूत विद्यालय, चिपिन भगवतीमाई गाउँपालिकामा बाल क्लबको गठन पश्चात क्लबले विद्यालय तथा सामुदायिक स्तरमा जलवायु परिवर्तन, बालविवाह र बालबालिकाको अधिकार सम्बन्धी चेतना अभिबृदिका कार्यक्रम संचालन गर्न थालेको छ ।
- दैलेखको भगवतीमाई गाउँपालिका ६ मा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन अभ्याससहितको अर्धव्यावसायिक तरकारी खेतीका लागि ४ कृषक समूह गठन गरी तरकारी खेती तालिम, बाख्रा पालनमा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइएको छ ।

- ३ वटा होमस्टे समूहले प्लाष्टिक टनेल, ड्रिप सिँचाइ प्रणाली, ओखर, स्याउ, तरकारीका बीउ (काउली, बन्दागोभी, टमाटर, मूला, धनिया, सिमी) सहयोग साथै घरबारी विकास सम्बन्धी प्राविधिक तालिमसहित ज्ञान सीपको प्रयोग गर्दै समूहहरूले जलवायुमा संलग्नताका लागि भगवतीमाई गाउँपालिका ६, दैलेखमा अनुकूलन अभ्यासहरू संचालन गर्न थालेका छन् ।
- दैलेखको भगवतीमाई गाउँपालिकासँगको समन्वय र सहकार्यमा रोग किरा नियन्त्रण तथा ज्ञान सीप अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले होमस्टे समूहमा प्लान्ट क्लिनिक सञ्चालन गरिएको छ भने उक्त क्लिनिकमा४५ कृषकको सहभागिता रहेको थियो ।
- भैरवी गाउँपालिका वडा नं ५ को समाजसुधार यूबा क्लबले भैरवी गाउँपालिका मार्फत १२ सय मिटर प्राप्त गरी तरकारी खेती गर्ने क्लबका सदस्य रत्न थापाले तरकारी बिक्रीबाट वार्षिक ११५ हजार रूपैयाँ आम्दानी गर्दै आएका छन् ।

- भैरवी गाउँपालिका दैलेखका ३८ महिला समुह र २१ युवा क्लबले नगरपालिकाबाट टमाटर, बन्दागोभी, काउली फूल र भन्टाको ५०० प्याकेट बीउ पालिकाबाट प्राप्त गरका छन् । महिला समुह र युवा समुहका २५ जनाले तरकारी खेतीका लागि पोली हाउस बनाई नियमितरूपमा तरकारी खेति गरिरहेका छन् ।
- भैरवी गाउँपालिकाको सहयोगमा दलमोट र आलु चिप्स इन्टरप्राइजमा आवद्ध कालिका युवा सञ्जलका १५ सदस्यलाई उद्यम स्थापना गर्न सहयोग गरेको छ जस अनुसार हाल उत्पादन बिक्रिबाट ३ महिनामा १ लाख २० हजार आम्दानी गरेका छन् ।
- विभिन्न युवा तथा महिला समुहका २५ जनालाई प्रस्ताव लेखन तालिम प्रदान गरिएको थियो, उनीहरूले बाख्राको गोठ निर्माण तथा बोयर बाख्रा पाल्नका लागि पालिकामा पेस गरिएको प्रस्तावना अन्तर्गत पञ्चकोशी स्वास्थ्य आमा समूहका १२ सदस्यले भैरवी गाउँपालिका दैलेखबाट १२ लाख अनुदान प्राप्तगरी बाख्रापालन ब्यबसायमा संलग्न भएका छन् ।
- दुल्लु नगरपालिकाका ३२ उद्यमीहरूलाई प्याज तथा गैर कृषिमा आधारित उद्यमहरू संचालन तालिम का साथै HIV, LGBQTI व्यक्तिहरू र हिंसा प्रभावित परिवारहरू सहित १२ उद्यमीहरूलाई ब्यबसाय संचालनका लागि नगद सहयोग प्रदान गरिएको छ ।
- दैलेख जिल्लाको ठाटीकाँध गाउँपालिका र दुल्लु नगरपालिकाका १८० कृषकहरूलाई बजारमा आधारित कृषि अभ्यासबाट आम्दानीका नयाँ अवसरहरू ल्याउने उद्देश्यले बेमौसमी तरकारी खेती तालिम प्रदान प्रदान गरिएको छ ।
- दुल्लु र ठाटीकाँध गाउँपालिका दैलेखका १४१ दलितलाई आर्थिक सशक्तिकरण प्रवर्द्धन गर्नका लागी आयआर्जन कार्यक्रम सहयोग र ५० दलित महिलाका लागि आईपीएम तालिमको आयोजना गरिएको छ ।
- दुल्लु नगरपालिका, गुराँस गाउँपालिका, दैलेख तथा तुर्माखांद गाउँपालिका अछामका कृषक समूह तथा सहकारीका कूल ४१९ कृषकहरू मध्ये ३०४ महिला र १ सय १५ जना पुरुष जलवायु संरक्षणमा लैंगिकमैत्री कृषि अभ्यास, वातावरणीय कृषि, जलवायु परिवर्तन र त्यसको न्यूनीकरण र अनुकूलन सम्बन्धी अभिमुखीकरण गरिएको छ। अभिमुखीकरणपछि किसान समूह र सहकारी सदस्यहरूले लैंगिकमैत्री कृषि औजार प्रयोग गरी जैविक बाली उत्पादनमा संलग्न रहेका छन् ।

- ५ सय ३५ जनामा महिला ३४५, पुरुष १ सय २१ दलित, ८४ जनजाति र अन्य ३३० ले सुन्तला १७००, कागती ११००, टिमुर ३०००, अम्बा ३०००, जामुनो १८००, रायोखनीयो ३०००, अम्लिसो ३०००, बिरुवा बारी तथा खेतको कान्लामा रोपण गरिएको छ। र आगामी पुस्ताका लागि र जलवायु परिवर्तनको प्रभाव न्यूनीकरणका लागि ५० केजी गिठा पनि वन क्षेत्रमा रोपिएको छ ।
- कृषि उपजको बजारीकरणका लागि गुराँस गाउँपालिकासँगको समन्वय र सहकार्यमा गुराँसे बजारमा कोशेली घर स्थापना भएको छ ।
- दांग जिल्लाका ३ कुसुन्डा सहित २७ सम्भावित उद्यमीहरूलाई हरित रोजगार सहयोग कार्यका लागि छनोट गरी उद्यमशीलता विकासको बारेमा आधारभूत ज्ञान सीपको बारेमा तालिम पश्चात २६ सहभागिहरूले विभिन्न हरित ब्यबसाय संचालन गरिरहेका छन् ।

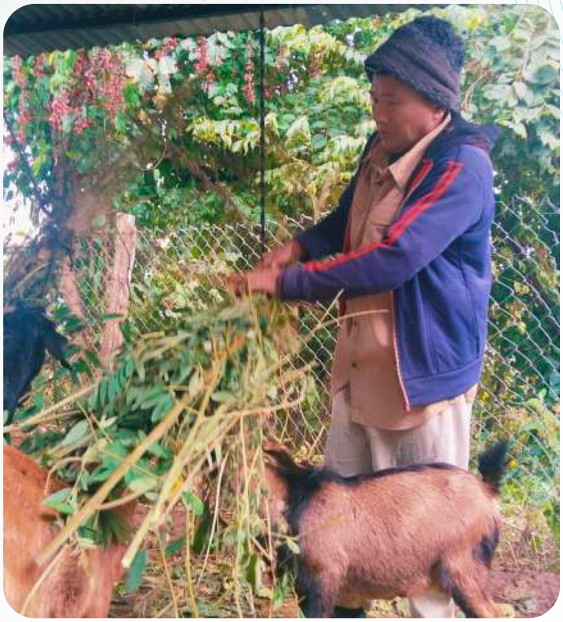

- लुम्बिनी प्रदेशका दाङ र कपिलवस्तु जिल्लाका जम्मा २३ जना उद्यमी (५ जना च्याउपालन, ७ जना पात प्लेट बनाउने र ११ जना माहुरीपालनका लागि तालिम पाएका) ले व्यवसाय शुरुवातका लागि आबस्यक सहयोग पश्चात व्यबसाय संचालन गरेका छन् ।
- गुराँस गाउँपालिका, दैलेखका LGBTIQs को आर्थिक सशक्तिकरणका लागि स्थानीय सरकार र सोसेक नेपालको सहयोगमा ५ LGBTIQ व्यक्ति र तिनीहरूको परिवारलाई आर्थिक जीविकोपार्जन सहयोग प्रदान गरेको छ।
- दैलेखको ठाटीकाँध गाउँपालिकाका १०२ कृषकहरूलाई विविध कृषि अभ्यासहरूलाई प्रवर्द्धन गर्न आईपीएमका लागि सहयोगी ड्रम र बेमौसमी तरकारी खेती तालिमको साथमा एकीकृत कीरा व्यवस्थापन तालिम उपलब्ध गराइएको छ ।
- दैलेखको ठाटीकाँध गाउँपालिकाका ६ जना व्यवसायीलाई ब्यबसाय बिस्तार, ४ जना किसानलाई बोयर जातको बाख्रा, र २ जनालाई बंगुर वितरण गरिएको छ ।
- ठाँटीकाँध गाउँपालिकाका १०१ कृषकलाई माटो परीक्षणका लागि प्राविधिक तथा सामाजिक सहयोग उपलब्ध गराइएको छ यस्तै २८ कृषकलाई प्रस्ताव लेखनमा समूहलाई सहजीकरण गरिएको थियो भने २८ मध्ये १७ जना किसानको प्रस्ताव स्वीकृत भई कृषि तथा पशुपन्छी कार्यालयबाट सहयोग प्राप्त भएको छ ।
- ठाँटीकाँध गाउँपालिका वडा नम्बर २, ३ र ६ का ७ समूह/व्यक्तिलाई साना सिँचाइ सहायता (सिंचाई पाइप) उपलब्ध गराइएको छ भने १४३ जना किसानलाई प्लास्टिकको पानीको ट्याङ्की (हजारी) र ड्रमसमेत उपलब्ध गराइएको छ ।
- संस्था र ठाटीकाँध गाउँपालिका, दैलेखको प्राविधिक तथा सामग्री सहयोगमा ठाँटीकाँध गाउँपालिकाका १८३ घरधुरीमा पोषण सुधारका लागि १८३ वटा घर बगैचा स्थापना गरिएको छ ।
- घोराही उपमहानगरपालिकाका २३ जना हरित उद्यमीलाई तालिम तथा सहयोग पश्चात तरकारी पसल, बाख्रा पालन, पात प्लेट बनाउने, च्याउपालन र मौरीपालन व्यवसाय सुरु गरेका छन् ।

- दाङ जिल्लामा GEA परियोजना मार्फत घोराही उपमहानगरपालिका कार्यक्षेत्रहरूमा बजार मूल्याङ्कनको माध्यमबाट हरियो रोजगार प्रोटोकल तयारी गरिएको छ ।
- दाङ जिल्लाको घोराही उपमहानगरपालिकामा ३५५ विद्यार्थी र १९५ समुदायले जलवायु परिवर्तन र हरित रोजगारीको महत्वबारे सचेतना अभिवृद्दी गरिएको छ ।

३.५ सुरक्षा र जीवन रक्षा :

नेपालको मध्य पहाडी जलाधार क्षेत्रहरू खडेरी, पहिरो बाढीको अति जोखिममा छन् र यसको स्थलाकृतिक अवस्थितिरू, अनुपयुक्त एन्थ्रोपोजेनिक गतिविधिहरू, र जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल प्रभावहरूका कारण प्रभावहरू उच्च बढ्दै गएका छन्। जलवायु परिवर्तनले मनसुन वर्षालाई तीव्र बनाउँदैछ र द्रुत हिउँ र हिमनदी पग्लने दर निम्त्याउँदैछ। विनाशकारी विपद्का घटनाहरू बढ्दै गएका छन् र कृषि भूमि, भौतिक सम्पत्ति, आर्थिक सम्पत्तिहरू, र इकोसिस्टम सेवाहरूमा क्षति पुऱ्याउने थप बहु-जोखिम समस्याहरूमा योगदान दिइरहेका छन्।

हिमालयको विकास विश्वव्यापी जलवायु ढाँचा विनियमित गर्न एक महत्त्वपूर्ण भौगोलिक घटना हो, जसले सक्रिय दक्षिण एसियाली मनसुन (बूस र कुआंग, २०१०; मोल्नार एट अल,२०१०) स्थापना गर्न र तिब्बतमा अपेक्षाकृत सुख्खा क्षेत्र बनाउन योगदान पुऱ्याउंछ (डिंग एट अल,२०१७)। माथिल्लो हिमालयले हिन्द महासागरबाट आउने ग्रीष्मकालीन मनसुन हावा र हिउँदमा साइबेरियाबाट आउने चिसो हावालाई तिब्बतमा चिसो सुख्खा हावापानी र हिमालयको दक्षिणमा उच्च वर्षाको लागि भौतिक अवरोध खडा गरेको छ। साथै, हिमाली भूगोल जलवायु परिवर्तनको एक संवेदनशील सूचक हो (निजसेन एट अल, २००१, न्यौपाने एट अल, २०१८) किनभने यस क्षेत्रले गर्मी मौसममा बाढी सम्बन्धी प्रकोपहरूको उच्च आवृत्ति समावेश गर्दछ, जसले अवश्य पनि पूर्वाधार विकास र दिगोपनलाई असर गर्छ। हिमालय क्षेत्रको दक्षिणी ढलानमा नेपाल बाढी, पहिरो, हिउँ हिमपहिरो, ग्लेशियल लेक आउटबर्स्ट फ्लड, खडेरी, शीतलहर, असिना, चट्याङ, तातो छाल, महामारी र भूकम्पजस्ता प्राकृतिक प्रकोपहरूको लागि उच्च जोखिममा छ। नेपालको अधिकांश क्षेत्रहरू; ७७ जिल्लामध्ये ४९ जिल्ला बाढी र/वा पहिरोको उच्च जोखिममा छन्। यसबाहेक, ७७ मध्ये ६४ जिल्ला कुनै न कुनै प्रकारको सम्भावित प्रकोपको जोखिममा छन् (MOHA, 2017)। त्यसैगरी, नेपालको जैविक स्रोतहरू, यसका हिमाली जंगलहरू, जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूबाट अत्यधिक जोखिममा छन् (Eckstein et al. 2021)। भूवनावटको सानो र कमजोर भू-विज्ञान, विकसित चरम मौसमी घटनाहरू र द्रुत रूपमा परिवर्तन हुने जलवायुको लागि न्यूनीकरण र अनुकूलनको असक्षमताले नेपालमा प्रकोप सम्बन्धी जोखिमहरूलाई तीव्र बनाउँदैछ।

सोसेक नेपालले ग्रामीण समुदायहरू, विशेष गरी पहाडी र पहाडी क्षेत्रमा बसोबास गर्नेहरू असमान रूपमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका जोखिम प्रभावित भएका समुदायहरूसँग काम गरिरहेको छ र यी जोखिमहरूलाई न्यूनीकरण गर्न र उत्थानशिलतालाई निर्माण गर्न सामुदायिक स्तरमा विभिन्न रणनीतिहरू कार्यान्वयन गरिरहेको छ :

(क) समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरण (CBDRRM)

(१) समुदायको नेतृत्वमा मूल्याङ्कनहरू :
स्थानीय समुदायहरूलाई जोखिम, कमजोरी र क्षमताहरू पहिचान गर्न सहजिकरण र क्षमता विकास गर्ने।

(२) प्रारम्भिक चेतावनी प्रणालीहरू :
समुदायमा आधारित अनुगमन र सतर्कता संयन्त्रहरू सहित प्रारम्भिक चेतावनी प्रणालीहरू स्थापना र कायम गर्ने।

(२) आपतकालीन तयारी र प्रतिकार्य योजनाहरू :
सुरक्षित स्थलहरू, र प्राथमिक उपचार प्रक्रियाहरू सहित आपतकालीन योजनाहरू निर्माण र कार्यान्वयन गर्ने।

(३) उत्थानशिल पूर्वाधार निर्माण :
प्राकृतिक प्रकोपहरूको सामना गर्न सक्ने घरहरू, विद्यालयहरू र स्वास्थ्य सुविधाहरू जस्ता उत्थानशिल पूर्वाधारहरू निर्माण गर्ने।

(४) जीविकोपार्जन विविधीकरण :
कृषि जस्ता जलवायु संवेदनशील क्षेत्रहरूमा निर्भरता कम गर्न विविध जीविकोपार्जनकालाई प्रवर्द्धन गर्ने ।

(ख) जलवायु परिवर्तन अनुकूलन :

(१) कृषि-पारिस्थितिक अभ्यासहरू :
जलवायु-स्मार्ट कृषि अभ्यासहरू, जस्तै कृषि वन, संरक्षण कृषि, र पानी संकलन ।

(२) इकोसिस्टम-आधारित अनुकूलन :
उत्थानशिलता बढाउनको लागि वन र सिमसार जस्ता पारिस्थितिक प्रणालीहरूको संरक्षण र पुनर्स्थापना ।

(३) क्लाइमेट-स्मार्ट लघुपूर्वाधार :
बाढी प्रतिरोधी सडकहरू र खडेरी प्रतिरोधी पानी प्रणालीहरू जस्ता जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूको लागि उत्थानशिल पूर्वाधारहरूको डिजाइन र निर्माण ।

(४) जलवायु परिवर्तन शिक्षा र सचेतना :
समुदायका सदस्यहरूमा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू र अनुकूलन रणनीतिहरूबारे चेतना जगाउने ।

(५) जलवायु-सूचित निर्णय-निर्धारण :
स्थानीय योजना र विकास प्रक्रियाहरूमा जलवायु परिवर्तनका सिकाईहरु समावेश गर्न सहजिकरण गर्ने ।

यस आर्थिक वर्षमा ३०५८ घरधुरी अन्तरगत दलितको ७५२ घरधुरी, जनजातिको ३९१ घरधुरी, अन्यको १८७४ घरधुरी तथा राउटेको ४१ घरधुरी अन्तर्गत महिला ६१६२, पुरुष ५२१२ जसमा राउटे समुदायका १३४ जना, अपांगता भएका व्यक्ति १६३ जना, एकल महिला ८४ जनाका साथै बालिका १४०१, बालक ११२६, प्रत्यक्ष लाभान्वित भएकाछन् ।
जस अनुसार यस आर्थिक वर्षका प्रमुख प्रगतिहरू देहायबमोजिम रहेका छन् :

- दैलेख र सुर्खेतका ६१६० समुदायका सदस्य लगायत विद्यालयका विद्यार्थीहरूलाई मनोसामाजिक प्राथमिक उपचार (पीएफए) सहयोग प्राप्त गराइएको छ । मनोसामाजिक प्राथमिक उपचारका क्रममा मास कन्भर्जन डिसअर्डर भएको पत्तालागेका ११ जना विद्यार्थीको पहिचान गरी नियमित परामर्श दिने र तीमध्ये २ जना विद्यार्थीलाई थप उपचारका लागि नेपालगञ्ज अस्पतालमा रिफर गरिएको छ ।
- दुल्लु नगरपालिका दैलेख र चौकुने आरएम सुर्खेतको समन्वयमा सामाजिक सुरक्षा संयन्त्र सम्बन्धी जनचेतना र अभिमुखीकरण पश्चात ८० जनाले अपाङ्गता र नागरिकता प्रमाणपत्र लिएका छन् ।
- भगवतीमाई गाउँपालिकामा संचालन गरिएको स्वास्थ्य जाँच शिविरमा २०९ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूले स्वास्थ्य परीक्षण सेवा लिएका छन् भने ९ जना अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूले सहायक उपकरण सहयोग प्राप्त गरेका छन् ।
- दैलेखको भगवतीमाई गाउँपालिकामा विपद्को समयमा जनचेतना अभिवृद्धि र प्रतिकार्य क्षमता अभिवृद्धि गर्न ४२० स्थानीयलाई विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा न्यूनीकरणसम्बन्धी तालिम दिइएको छ ।
- जाजरकोट जिल्लाको भेरी नगरपालिका र पश्चिम रुकुम जिल्लाको आठबिसकोट नगरपालिकाका ४६८८ भूकम्प पीडितलाई क्रमशः न्यानो कपडा र मनोसामाजिक परामर्श सहयोग प्रदान गरिएको छ ।
- जाजरकोट जिल्लाका जाजरकोट भूकम्प प्रभावित २ सय ९७ महिला र २८४ पुरुष गरी ५ सय ८१ जनालाई नगद सहयोगबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका छन् जसमा दलित १ सय ७४, जनजाति ९७ र अन्य ३ सय १० जना रहेका छन् । जसमध्ये ७ जना अपाङ्गता भएका र ५ एकल महिलाले प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका छन् यसैगारी भेरी नगरपालिकाको वडा नम्बर १ मा ११२ घरधुरीलाई अस्थाई आश्रय निर्माणमा सहयोग गरिएको छ ।
- भूकम्प प्रभावित कुसे, बारेकोट गाउँपालिका र भेरी र नलगाड नगरपालिकाका जाजरकोट र आठबिसकोट नगरपालिका र पश्चिम रुकुम सानीभेरी गाउँपालिकाका २७९ घरधुरीलाई जाडो मौसममा प्रयोग हुने (कम्बल, बेडसिट, पी फर्म), हाइजीन किट्स (साबुन, नङकट्,

दाँत कीट र ब्रस, सेनेटरी प्याड र तौलिया) सहयोग गरिएको छ।

- जाजरकोट जिल्लाको कुसे, बारेकोट गाउँपालिका र भेरी, पश्चिम रुकमको आठबिसकोट नगरपालिकाका ४ हजार ६८८ भूकम्प पीडितलाई भूकम्प जोखिम न्यूनीकरणका लागि मनोवैज्ञानिक प्राथमिक उपचार (PFA) सेवा प्रदान गरिएको छ। एकजना बलात्कारपीडितकोपहिचानगरीजिल्लाप्रहरीकार्यालय जाजरकोटमा रिफर गरिएको छ भने पीडित ३ जनालाई थप हेरचाह र सहयोगका लागि मानव सेवा आश्रम सुर्खेतमा रिफर गरिएको छ।
- भेरी नगरपालिका र नलगाड नगरपालिकाका जाजरकोट भूकम्पबाट प्रभावित १५ जनालाई ओसीएमसी मार्फत स्वास्थ्य सहयोग प्रदान गरिएको छ।
- जाजरकोट जिल्लाको भेरी नगरपालिका-१ का जाजरकोट भूकम्पबाट प्रभावित १३ बासिन्दालाई राहतस्वरूप कम्बल, सल र पि-फोम प्रदान गरिएको छ।
- भेरी नगरपालिकाका १०६ भूकम्प प्रभावित घरधुरीलाई चामल, दाल, खाना पकाउने तेल, नुन, कम्बल, ऊनी सल, पी-फोम र थर्मस गरी खाद्यान्न र शीतकालीन सामग्री सहयोग गरिएको छ।
- नलगाड गाउँपालिका-७ का १२२ घरधुरीलाई चामल, दाल, खाना पकाउने तेल, नुनलगायत खाद्यान्न सहयोग र कुसे गाउँपालिका (खुर्पा-५) का २२ घरधुरीलाई चामल, दाल, खाना पकाउने तेल लगायत खाद्यान्न सहयोग गरिएको छ।
- जाजरकोट जिल्लाको बारेको गाउँपालिका-१ रामिडाडाका ५० घरधुरीलाई चामल, दाल, खाना पकाउने तेल र नुनसहितको खाद्यान्न सहयोग गरिएको छ।
- पश्चिम रुकुमको सानीभेरी गाउँपालिका-४ का २५१ भूकम्प प्रभावित घरधुरीलाई कम्बल, सल, पी फोम र थर्मस र १९९ भूकम्प प्रभावित घरधुरीलाई तारपालसहित शीतकालीन सामग्री सहयोग गरिएको छ।
- पश्चिम रुकुमको सानीभेरी गाउँपालिका-४ का २ सय भूकम्प प्रभावित घरधुरीलाई चामल, दाल, खाना पकाउने तेल, नुनलगायत खाद्यान्न सहयोग गरिएको छ।

३.६ खानेपानी, स्वस्थ, सरसफाइ तथा पोषण :

पानी, सरसफाइ र स्वच्छता र पोषण ग्रामीण नेपालमा ध्यान केन्द्रित गर्ने महत्वपूर्ण क्षेत्रहरू हुन्, जहाँ धेरै

समुदायहरूले स्वच्छ पानी, उचित सरसफाइ र पौष्टिक आहारको पहुँचमा चुनौतीहरूको सामना गर्नुपरेको छ। सोसेक नेपालले पानीजन्य रोगको उन्मूलन र मृत्युदर घटाउन उचित सरसफाइ, सरसफाइ अभ्यास गर्ने गराउने र व्यवहारमा परिवर्तन ल्याउने उद्देश्यले नेपालका ग्रामीण भेगमा सबैका लागि स्वच्छ खानेपानीको पहुँच पुर्याउन विभिन्न परियोजना र कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको छ। समुदायको सुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ र आधारभूत स्वास्थ्य सुविधामा पहुँच पुर्याउनु नै सोसेक नेपालको यस कार्यक्षेत्रको क्षेत्रगत मुख्य लक्ष्य रहेको छ। जसमा सोसेक नेपालले खानेपानी तथा सरसफाइ समितिहरूको गठन तथा योजना निर्माणमा सहजीकरण र प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्दछ जस अन्तरगत;

(१) सुरक्षित खानेपानी आपूर्ति :

सुरक्षित पिउने पानीमा पहुँच सुनिश्चित गर्न इनार, मुहान वा पाइपको पानी प्रणाली जस्ता पानीका स्रोतहरूको निर्माण वा पुनर्स्थापनामा प्राविधिक सहयोग।

(२) सरसफाइ :

शौचालय र उचित फोहोर व्यवस्थापन विधिहरू जस्ता सुधारिएको सरसफाइ सुविधाहरूको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गर्ने,

(३) स्वच्छता प्रवर्द्धन :

हात धुने, महिनावारीमा ध्यान केन्द्रित गर्दै स्वच्छता शिक्षा र सचेतना अभियानहरू सञ्चालन गर्ने। स्वच्छता, र सुरक्षित पानी भण्डारण र उपचारका लागि सहयोग।

(४) आहार विविधता :

फलफूल, तरकारी, गेडागुडी, र पशु-स्रोत खाद्य पदार्थ सहित विभिन्न खाद्य पदार्थ को खपत को प्रोत्साहन,

(५) शिशु र युवा बाल आहार :

पहिलो छ महिनाको लागि विशेष स्तनपान र दुई वर्षको उमेर सम्म पूरक आहारसंग निरन्तर स्तनपानका लागि सहजिकरण र चेतना अभिवृद्धिका कार्य गर्ने,

(६) सूक्ष्म पोषक तत्व पूरक :

विशेष गरी गर्भवती र स्तनपान गराउने महिला र बालबालिकाका लागि भिटामिन र खनिज पूरकहरू प्रदान गर्ने,

(७) खाद्य सुरक्षा :

दिगो कृषि अभ्यासहरूलाई प्रवर्द्धन गर्दै र खाद्य उत्पादन र भण्डारण प्रविधिहरू प्रवर्द्धन गर्ने।

यस आर्थिक वर्षमा ४३१८ घरधुरी अन्तरगत दलितको १२८७ घरधुरी, जनजातिको २४० घरधुरी, अन्यको २७५० घरधुरी तथा राउटेको ४१ घरधुरी अन्तर्गत महिला ८४१०, पुरुष ८२१३ जसमा राउटे समुदायका १३४ जना, अपांगता भएका व्यक्ति १०१ जना, एकल महिला १३३ जनाका साथै बालिका ४२०५, बालक ३५१९, प्रत्यक्ष लाभान्वित भएकाछन्। जस अनुसार यस आर्थिक वर्षका प्रमुख प्रगतिहरू देहायबमोजिम रहेका छन् :

- महिला, पुरुष र बालबालिकासहित १३५ राउटे व्यक्तिले नियमित स्वास्थ्य परीक्षण गराए। मूल्याङ्कनमा रक्तचाप, वजन, र पल्स रेट अनुगमन समावेश थियो। यी जाँचहरूले मूल्यवान स्वास्थ्य परामर्श प्रदान गर्नुका साथै समुदायका लागि आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरूमा पहुँच सुधार गर्न महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको छ।
- राउटे समुदायका ३९ जना महिलाको सहभागिता सुरक्षित स्तनपान जनचेतना कार्यक्रम संचालन पश्चात समुदायका महिलाहरूमा स्वास्थ्य चेतना बढेको छ।
- सुरक्षित मातृस्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रममा राउटे समुदायका ३९ महिलाले भाग लिएका छन् जसले समुदायका महिलामा स्वास्थ्य चेतनामा उल्लेख्य वृद्धि गरेको छ।
- राउटे समुदायका २८ जना अभिभावकको साथमा अभिभावक र बालबालिकाका लागि कुपोषण अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ।
- राउटे सामुदायका १३५ जनालाई उनीहरूको आवश्यकता अनुसार रोगको उपचार गर्न सक्ने गरी औषधि उपलब्ध गराइएको छ।
- राउटे समुदायका २० जना राउटे किशोर किशोरीहरूलाई उनीहरूको सक्रिय संलग्नतामा प्रजनन स्वास्थ्य शिक्षा संचालन गरिएको छ।

- विद्यालयका बालबालिकालाई सरसफाइ र खानेपानीको पहुँचमा सुधार गर्न ठाँटीकाँध गाउँ पालिकाका दुई विद्यालयमा एक विद्यालयमा शौचालय र दुई विद्यालयमा खानेपानीको पाइप लाइनको मर्मतसम्भार सम्पन्न गरिएको छ।
- जुँगाका बिरामी पहिचान गरी औषधि उपलब्ध गराउनको लागि ठाटीकाँध गाउँपालिकामा बालबालिकाका लागि तीनवटा स्वास्थ्य जाँच शिविर सञ्चालन गरिएको छ।
- महिला प्रजनन स्वास्थ्य र महिनावारी व्यवस्थापन सम्बन्धी स्वास्थ्य सचेतना सामग्री र स्रोतहरू दैलेखको ठाटीकाँधमा प्रकाशित र वितरण गरिएको छ।
- तीज र अन्तर्राष्ट्रिय महिला दिवसको अबसरमा ठाँटीकाँध गाउँपालिकासँगको समन्वय र सहकार्यमा महिला प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सम्पन्न गरिएको छ।
- पाठेघरको खस्ने, स्तन क्यान्सर र पाठेघरको मुखको क्यान्सर सम्बन्धी समस्या पहिचान गर्न ठाँटीकाँध आरएममा तीनवटा स्वास्थ्य जाँच शिविर आयोजना गरिएको छ। जसबाट ५५ जना महिलाहरूले सेवा लिएका थिए। साथै ठाँटीकाँध गाउँपालिकाका ३ वटा स्वास्थ्य संस्थालाई सेवा प्रवाह गर्न स्वास्थ्य सामग्री वितरण गरिएको छ।
- दैलेखको ठाटीकाँध गाउँपालिकामा किशोरकिशोरीका लागि विद्यालय स्तरको व्यक्तिगत सरसफाई तथा मानसिक स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी ९४ कक्षा सञ्चालन गरिएको छ।
- ठाँटीकाँध गाउँपालिका, दैलेखका १४ जना महिला स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिमको नाम तालिम प्रदान गरिएको छ भने ४ वटा विद्यालयका २१४ बालबालिकालाई व्यक्तिगत सरसफाइका स्वास्थ्य सामग्री (टूथब्रस, टुथपेस्ट, साबुन, तौलिया र नेल कटर) वितरण गरिएको छ।
- जाजरकोट जिल्लाको भेरी नगरपालिकाका ५१ भूकम्प प्रभावित घरधुरीलाई टूथपेस्ट, टूथब्रस, जग, बाल्टिन, कम्बल, साबुन बार, पी-फोम र तौलिया लगायतका अत्यावश्यक स्वच्छता किटहरू उपलब्ध गराइएको छ।
- दैलेखका दुल्लु र चामुण्डविन्द्रसैनी नगरपालिका, महाबु, डुङ्गेश्वर र गुराँस गाउँपालिकाका १९ खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिका १४८ सदस्यलाई खानेपानी योजनाको व्यवस्थित व्यवस्थापनबारे तालिम उपलब्ध गराइए पश्चात व्यवस्थित रूपमा आफ्नो खाताहरू राख्न थालेका छन्।
- दुल्लु नगरपालिकामा ६, महाबु गाउँपालिकामा ३,

डुङ्गेश्वर गाउँपालिकामा ३, चामुण्डा बिन्द्रासैनी नगरपालिकामा ३ र गुराँस गाउँपालिकामा ४ वटा गरी १९ खानेपानी योजनामा कुल १२७ सरसफाइ साक्षरता कक्षा सञ्चालन गरिएको छ। तालिम पश्चात प्रत्येक योजना क्षेत्रमा कुल सरसफाइ स्थिति प्राप्त गर्न महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेका छन्, साथै १९ योजनाहरूबाट १२८१ परिवारहरूले कुल सरसफाइका सबै सूचकहरू सफलतापूर्वक पूरा गरेका छन् ।

- दुल्लु नगरपालिका, महाबु गाउँपालिका, डुङ्गेश्वर गाउँपालिका, चामुण्डा बिन्द्रसैनी नगरपालिका र गुराँस गाउँपालिकामा खानेपानी योजना सञ्चालन तथा मर्मत अभिमुखीकरण तालिमको आयोजना जस अनुसार सम्बन्धित स्थानीय सरकारहरूले मर्मत सम्भार कोषहरू स्थापना गर्न र पालिका-स्तरको खानेपानी तथा सरसफाइ बोर्ड गठन भै आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको खानेपानी प्रणालीको समग्र व्यवस्थापनको निरीक्षण गर्ने गरेका छन् ।
- दुल्लु नगरपालिका, महाबु गाउँपालिका, डुङ्गेश्वर गाउँपालिका, चामुण्डा बिन्द्रासैनी नगरपालिका र गुराँस गाउँपालिकामा कुल १ हजार ५५५ घरधुरीलाई खानेपानीको सुरक्षित पहुँच सुनिश्चित गर्दै यार्ड जडान गरिएको छ ।
- दैलेख जिल्लाका २८ खानेपानी योजनाहरूको लागि पानी सुरक्षा योजनाहरू विकासका साथै दैलेखका २९ नयाँ योजना र ७ पुराना योजनामा सबै उपभोक्तालाई स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउन खानेपानीको गुणस्तर परीक्षण गरी नतिजाको आधारमा आवश्यक अनुसार पानी प्रशोधन गरिएको छ ।
- दुल्लु नगरपालिकामा ६, महाबु गाउँपालिकामा ३, डुङ्गेश्वरवर गाउँपालिकामा ३, गुरास गाउँपालिकामा ४ र चामुण्डाविद्रसैनीमा ३ वटा गरी १९ वटा योजनामा कुल १२७ सरसफाई साक्षरता सत्र सम्पन्न भएको छ। आयोजनाका १२८१ घरधुरीले घर भ्रमणका क्रममा FCHV बाट पूर्ण सरसफाई सूचकहरूको जानकारी प्राप्त गरेका छन् ।
- दुल्लु नगरपालिका, महाबु गाउँपालिका, डुङ्गेशावर गाउँपालिका, चामुण्डा बिन्द्रासैनी नगरपालिका र गुरास गाउँपालिकाका ११२५ घरधुरीमा एक घर र एउटा सुरक्षित खानेपानीको धारा निर्माण भएकाछन् ।
- दुल्लु नगरपालिका, महाबु गाउँपालिका, डुङ्गेश्वरवर गाउँपालिका, चामुण्डा बिन्द्रसैनी नगरपालिका र गुरास गाउँपालिकाको आयोजना क्षेत्रका ११ विद्यालयमा २८ वटा हात धुने स्टेशन बनेका छन् भने १ हजार ३ सय ३९ विद्यार्थीले सुरक्षित खानेपानीको सुविधा पाउनुका साथै सरसफाइको अभ्यास प्रवर्द्धन गर्दै लाभान्वित भएका छन् ।
- ४३६ बालिका, २९७ केटा र ३ अपाङ्गता भएका ३ विद्यालय (सरस्वती माध्यमिक विद्यालय, कालिका आधारभूत विद्यालय र नेरा आधारभूत विद्यालय) मा १ हजार १ सय ५५ विद्यार्थीले चौकुने र दुल्लु गाउँपालिकामा सुरक्षित खानेपानी पानीको पहुँच पाएका छन्।। साथै, चौकुने ९ घाटगाउँको सरस्वती मावि र कालिका आधारभूत विद्यालयलाई हात धुने सुविधाका लागि थ्रीस्टार पद्दति अनुसार स्तरोन्नति गरिएको छ ।
- वादी समुदायका ३० लगायत १०६ घरधुरीहरूले दुल्लु नगरपालिकाको भुवापानी खानेपानी योजनाबाट सुरक्षित खानेपानीमा पहुच पुगेको छ। जसबाट ३०१ महिला, २८४ पुरुष ९३ बालबालिका सहित कुल ६७८ जना लाभान्वित भएका छन् ।
- चौकुने गाउँपालिकाको ५० घरधुरीका ३६१ जनसंख्या (११८ महिला, १३१ पुरुष, ५३ केटी र ५९ केटा) र बिद्यालयका ७६ बालबालिकाहरूको सुरक्षित

खानेपानीमा पहुँच पुगेको छ।

- सुर्खेतको चौकुने गाउँपालिका र दैलेखको दुल्लु नगरपालिकाका FCHVs मार्फत ६-५९ महिना उमेरका ४६३६ बालबालिकाहरूमा कुपोषणको जाँच गरिएको मध्ये १६ जना बालबालिकामा कुपोषित पहिचान भै उपचारका लागि रेफर गरिएको छ भने ५७ मध्यम कुपोषित बालबालिकालाई सन्तुलित आहारा खान सल्लाह दिइएको छ। साथै उपचारमा रहेका १६ बालबालिकामध्ये ९ जना पूर्णरूपमा निको भइसकेका छन् भने ७ जना अझै निको हुने क्रममा छन्। यि तथ्यांकहरू पालिकाको स्वास्थ्य डाटा प्रणाली DHIS मा अद्यावधिक गरिएको छ।
- स्वास्थ्य शिक्षक र किशोरकिशोरीहरूलाई आइरन-फोलिक एसिड सप्लिमेन्टको प्रयोगबारे अभिमुखीकरण गरेपछि विद्यालयमा १० देखि १९ वर्ष उमेर समूहका ५,०८९ केटीहरूले साप्ताहिक रूपमा आइरन-फोलिक एसिडको पूरक सेवन गरिरहेका छन्। पालिका (दुल्लु र चौकुने) ले जिल्ला स्वास्थ्य सूचना प्रणालीमा यो तथ्याङ्क अद्यावधिक गरेको छ।
- जाजरकोट भूकम्प प्रभावित भेरी, बारेकोट, कुसे र नलगाड पालिकाका ११ विद्यालयमा सरसफाइ सुविधा निर्माण तथा मर्मत पश्चात ७०६० विद्यार्थी लाभान्वित भएका छन्, र पालिकाका विभिन्न स्थानमा १६५३ आपतकालीन शौचालय स्थापना गरिएको छ।
- जाजरकोट जिल्लामा अस्थायी र पानी सिल शौचालय स्थापना तथा मर्मत गरी ८ हजार ३ सय ६५ भूकम्पपीडितलाई सरसफाइ सेवा प्रदान गरिएको छ।
- जाजरकोट जिल्लाका २४ वटा खानेपानी आपूर्ति प्रणालीको मर्मत तथा पानी प्यूरिफायरबाट २७ हजार जनताले खानेपानी तथा घरायसी आवश्यकताका लागि पर्याप्त र सुरक्षित पानी प्रयोग गर्न थालेका छन्।
- आचरण सुधार र सामुदायिक शिक्षाका लागि घर-घर गएर जाजरकोटका २७ हजार २८५ भूकम्पपीडितलाई ५५०० सरसफाइ किट वितरण गरिएको छ।

३.७ संस्थाद्वारा आ.व. ०८०/ ०८१ मा संचालित परियोजना तथा कार्यक्रमबाट लाभान्वित जनसंख्याको विवरण:

सिनं.	परियोजना तथा कार्यक्रम	साझेदार संस्था	भरधुरी	लैगिक विवरण						जातिगत विवरण					अन्य		
				महिला	पुरुष	बालिका	बालक	यौनिक अल्प सं	जम्मा	राउटे	दलित	जनजाती	अन्य	जम्मा	अपांगता	एकल महिला	एचआइभी
१	बालिका सशक्तिकरण परियोजना	युनिसेफ	२३७०	२९८७	१३१०	५१९६	३०६८	०	१२५६१	०	३४५६	१२३२	७८७३	१२५६१	१३०	१२३	०
२	आधार परियोजना	एइआइएन	२३५५	३६०४	३३२२	३६५	३३४	०	७६२५	०	२५३३	७६१	४३३१	७६२५	४८	८१	०
३	शसक्त महिला संवृद्ध नेपाल कार्यक्रम	यूएनएफपिए	५०	२४४	३२२	०	०	०	८६६	०	१७८	५६	६३२	८६६	०	०	०
४	ग्रीन इकोनोमी एक्सिलेटर **(GEA)**	आइएम	४१०	८६१	१३१५	०	०	०	२१७६	०	१४१	१६३३	४०२	२१७६	०	२	०
५	ग्रीन कर्णाली परियोजना	डिसिए	१८१५	१४८३	१४३७	०	०	०	२९२०	०	७७०	४३०	१७२०	२९२०	०	१४	०
६	एलजिबिटिआईक्यू परियोजना	सेभ दचिल्ड्रेन	५१४	४७०	४८९	१००२	७४३	२२	२७२६	०	२३५	२२५	२२६६	२७२६	०	०	०
७	खानेपानी, स्वास्थ्य तथा स्वच्छता परियोजना	युनिसेफ	११०८	२४६८	२६४२	५१६	२४७	०	५८७३	०	१०१५	५०२	४३५६	५८७३	९५	१६	०
८	बिहानी परियोजना	एइआइएन	३१८	७८४	३०३	३५५	२४४	०	१६८६	०	३१३	९५	१२७८	१६८६	१३	११	०
९	राउटे परियोजना	एइआइएन	४१	३९	३३	३१	३१	०	१३४	१३४	०	०	०	१३४	३	१९	०
१०	जाजरकोट भुकम्प सहयोग	स्टार्ट फण्ड	९३७	३०२२	१९४५	०	०	०	४९६७	०	१४९०	८९४	२५८३	४९६७	११६	०	०
११	सहकार्य परियोजना	एइआइएन	१७५१	१३६६	११९६	२५७८	१६७९	२	६८२१	०	९६५	२८२	५५७४	६८२१	५५	१३९	७
१२	लैङ्गिक संवेदनशील विश्वव्यापी नागरिकता र युवाहरूको लागि जीवन कौशल शिक्षा	अफ्लाटुन	२०३	०	०	६२३	४५८	०	१०८१	०	१२३	९०	८६८	१०८१	१४	०	०
१३	सक्षम परियोजना	यूएनडिपी	१४२	६९२	५६	५	२	७	७६२	०	६०८	२९	१२५	७६२	२७	५४	७
१४	बाल हेल्पलाईन १०९८ तथा महिला र बालबालिका केन्द्र दैलेख	एनसिआरसी	६०८	३६६	४१	११३	८८	०	६०८	०	१५२	४२	४१४	६०८	१३	१०	१
१५	संयुक्त रिकोभरी एक्सन कार्यक्रम संरक्षण	युनिसेफ	३४०	१६३	४५	७१	५९	२	३४०	०	२०	१०	३१०	३४०	०	०	१
१६	एकीकृत जलश्रोत व्यवस्थापन कार्यक्रम	हेल्भेटास	२८७०	३९१८	३६७१	४३६	३९६	०	८३२१	०	३१२३	३५९	४८३९	८३२१	५२	११७	०
१७	पिसिइएसपी/आइक्यूई परियोजना	वर्ल्डभिजन	२१५७	२२६९	१७८४	३६५३	३७२७	०	११४३३	०	३७५६	७५६	६९२१	११४३३	१३१	०	०
१८	सहयात्रा परियोजना	सेभ द चिल्ड्रेन	२२७०	३३६४	१८७८	३२७०	२८४०	०	११३५२	०	५४००	४४२	५५१०	११३५२	१७८	०	०
१९	बाल हेल्पलाईन १०९८ तथा महिला र बालबालिका केन्द्र कालिकोट	एनसिआरसी	१३८	७१	१	२९	३७	०	१३८	०	२१	०	११७	१३८	०	४	०
२०	नेपाल जलवायु उत्थानशिल दोस्रो परियोजना	कारितास	३२५	३५७	३६२	५२८	४७७	०	१७२४	०	९८	१२	१६१४	१७२४	०	०	०
२१	जाजरकोट भुकम्प सहयोग कार्यक्रम	एइआइएन	५१	१४	३७	०	०	०	५१	०	११	३९	१	५१	३	१३	०
२२	पश्चिमी नेपालका भूकम्प प्रभावित समुदायलाई तत्काल राहत र पुन:स्थापना प्रयास सहयोग कार्यक्रम	डिसिएनेपाल	५८१	४५६	५१०	७८३	७८९	०	२५३८	०	१०५०	२९०	११९८	२५३८	१०२	५५	०
२३	ग्रीन जब परियोजना	सेभदचिल्ड्रेन	५७	३७	२०	०	०	०	५७	०	११	६	४०	५७	१०	०	०
	कूल जम्मा		२१४११	२८९३५	२२७१९	१९७०४	१५३६९	३३	८६७७६०	१३४	२५४६९	८१८५	५२९७२	८६७७६०	९९०	६५८	१६

SOSEC Nepal
Raise up the Voice

भाग-४
आर्थिक प्रगति विवरण

४.१ परियोजना तथा कार्यक्रमगत आर्थिक विवरणः

सि.नं.	परियोजना तथा कार्यक्रम	साझेदार निकाय	आ.ब. ०८०/८१ को आम्दानी	आ.ब. ०८०/८१ को खर्च
१	ग्रीन इकोनोमी एक्सिलेटर (GEA)	आइएम स्वीडिस	३०००८४२.००	१९३८८४९.५४
२	संयुक्त रिकोभरी एक्सन कार्यक्रम संरक्षण	युनिसेफ	२५१४०००.००	५३०३४६.५०
३	खानेपानी, स्वास्थ्य तथा स्वच्छता परियोजना प्रथम	युनिसेफ	९४१७५००.००	९४१७५००.००
४	खानेपानी, स्वास्थ्य तथा स्वच्छता परियोजना दोस्रो	युनिसेफ	१८०१९८०८.८५	७९९०२८.१०
५	बालिका शसक्तिकरण परियोजना	युनिसेफ	२३६२४२८४.००	२३७३५०९९.००
६	शसक्त महिला सम्वृद्ध नेपाल कार्यक्रम	युएनएफपिए	६२१६२७८.००	४०६७३४२.६१
७	सुरक्षा र न्याय कार्यक्रम	बेलायत सरकार/पिपुल इन निड	५१५१३४.५७	२०३१३२.८०
८	हातेमालो परियोजना	सिबिएम	५०८६३१७.११	१३९९९४.७२
९	नेपाल जलवायु उत्थानशिल दोस्रो परियोजना	कारितास नेपाल	३२५४४५१.००	३३५१८१४.९२
१०	एकीकृत जलश्रोत व्यवस्थापन कार्यक्रम	हेल्भेटास नेपाल	४३०११५९१.००	४२४५३०५१.८९
११	पिसिइएसपी/आइक्यूई परियोजना	वर्ल्डभिजन इन्टरनेशनल	२०९२४२७५.९९	१९२८३५५३.९९
१२	जलवायु परिवर्तनको कारण सृजित हानी र क्षति तथा प्रणालीहरुको अध्ययन	डिसिए नेपाल	५५६१४२५.१८	२११६००.५१
१३	पश्चिमी नेपालका भूकम्प प्रभावित समुदायलाई तत्काल राहत र पुनःस्थापना प्रयास सहयोग कार्यक्रम	डिसिए नेपाल	२१९४१९९.४३	२१९४१९९.४३
१४	गिफ्ट परियोजना	डिसिए नेपाल	४०६१३१६.५५	१९३२६०.००
१५	सहकार्य साझेदारी कार्यक्रम	ठांटिकांध गाउंपालिका, दैलेख	३००००००.००	३००००००.००
१६	ग्रिन कर्णाली परियोजना	डिसिए नेपाल	१६९२९८९०.०८	१३१२५१५७.५३
१७	जलवायु परिवर्तनको कारण सृजित हानी र क्षति तथा प्रणालीहरुको अध्ययन	डिसिए नेपाल	१४०८३७४९.६५	१४०८३७४द.६५
१८	बिहानी परियोजना	एइआइएन लक्जेम्बर्ग	४१९५२६०.००	३२०३२२५.००
१९	जाजरकोट भुकम्प सहयोग	स्टार्ट फण्ड नेपाल	३६९५३८६.००	३६९५३८६.००
२०	लैङ्गिक संवेदनशील विश्वव्यापी नागरिकता र युवाहरूको लागि जीवन कौशल शिक्षा	समुन्नत नेपाल	६१४५७०.०७	६१५१९६.००
२१	जाजरकोट भुकम्प सहयोग	एइआइएन लक्जेम्बर्ग	९७९४९४.२०	९८०१०२.६०
२२	बाल हेल्पलाईन १०९८	राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद	४३९१६८.००	४४३७३५.००
२३	हातेमालो परियोजना विकास सहयोग	सिबिएम	५७५४००.००	५७५४००.००

२४	सहकार्य परियोजना	एइआइएन लक्जेम्बर्ग	१३८८९८७९.११	११८२४१४०.७८
२५	सक्षम परियोजना	एइआइएन लक्जेम्बर्ग	१७६११४३.०७	१७६१०७५.००
२६	राउटे परियोजना	एइआइएन लक्जेम्बर्ग	९१७०२८९.१९	६८३६३७८.७१
२७	सहयात्रा दोस्रो परियोजना	सेभ द चिल्ड्रेन	२०४५१२५४.४७	२०४५१२५४.४७
२८	सहयात्रा तेस्रो परियोजना	सेभ द चिल्ड्रेन	२७६८७४२०.५२	१९७४९३२८.५२
२९	आधार परियोजना	एइआइएन लक्जेम्बर्ग	१३८०९०६२.०४	११९१८०३४.४४
	कूल जम्मा		**२६६४८००५६**	**२२०७८०९३७**

४.२ बार्षिक लेखापरीक्षण विवरणः

D. & D. Associates
Chartered Accountants

Hetauda Sub-metropolitan city-4
Post box No. 44107
Makawanpur, Nepal
Branch Office: Tinkune, Kathmandu

Phone No.: +977 057-524268
Website: www.dnda.com.np
Email: caddnepal@gmail.com

INDEPENDENT AUDITOR'S REPORT

To Members,
SOSEC Nepal

Report on the Audit of the Financial Statements

Opinion

We have audited the accompanying financial statements of SOSEC Nepal (the 'Organization'), which comprise the statement of financial position as at 31 Ashadh 2081 (15 July 2024), statement of Income & Expenditure, statement of change in reserves and statements of cash flows for the year then ended, including notes and a summary of significant accounting policies.

In our opinion, the accompanying financial statements present fairly in all maternal respects, the financial position of SOSEC Nepal as at 31 Ashadh 2081 (15 July 2024), its financial performance and its cash flows for the year then ended in accordance with Nepal Accounting Standards (NASs) for Not-for-Profit Organization (NPOs) 2018 & Generally Accepted Accounting Practices for NPOs.

Basis for Opinion

We conducted our audit in accordance with Nepal Standards on Auditing (NSAs). Our responsibilities under those standards are further described in the Auditor's Responsibilities for the audit of the financial statements section of our report. We are independent of the Organization in accordance with the ICAN's Handbook of code of ethics for professional accountants together with the ethical requirements that are relevant to our audit of the financial statements in Nepal, and we have fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with these requirements and the ICAN's handbook of The Code of Ethics For Professional Accountants. We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion.

Key Audit Matters

Key audit matters are those matters that, in our professional judgement, were of most significance in our audit of the financial statements of the financial year ended on 31 Ashadh 2081 (15 July 2024). These matters were addressed in the context of our audit of the financial statements as a whole, and in forming our opinion thereon, and we do not provide a separate opinion on these matters. Except for the matters described in the Basis of Opinion paragraph, we have determined that there are no key audit matters to communicate in our report.

D. & D. ASSOCIATES
Chartered Accountants

Responsibilities of management and those Charged with Governance for the Financial Statements.

Management is responsible for the preparation and fair presentation of the financial statements in accordance with NASs, and for such internal control as management determines is necessary to enable the preparation of financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the financial statements, management is responsible for assessing the Organization's financial reporting process

Auditor's Responsibilities for the Audit the Financial Statements

Our objectives are to obtain reasonable assurance about whether the financial statements as a whole are free form material misstatements, whether due to fraud or error, and to issue as auditor's report that includes our opinion. Reasonable assurance is high level assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with NSAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these financial statements. As part of an audit in accordance with NSAs, we exercise professional judgment and maintain professional skepticism through the audit. We also:

- Identify and assess the risks of material misstatement of the Organization's financial statements, whether due to fraud of error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting a material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations, or the override of internal control.
- Obtain an understanding of internal control relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstance, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the Organization's internal control.
- Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by management
- Conclude on the appropriateness of management's use of the going concern basis of accounting and, based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the Organization's ability to continue as a going concern. If we conclude that a material uncertainty exists, we are required to draw attention in our auditor's report to the related disclosures in the financial statements or, if such disclosures are inadequate, to modify our opinion. Our conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of our auditor's report. However, future events or conditions may the Organization to cease to continue as going concern.
- Evaluate the overall presentation, structure, and content of the financial statements, including the disclosures, and whether the financial statements represent the underlying transactions and events in a manner that achieves fair presentation.

D. & D. ASSOCIATES
Chartered Accountants

- We communicate with those charged with governance regarding, among other matters, the planed scope and timing of the audit and significant audit findings, including any significant deficiencies in the internal control that we identify during our audit.

Report on Other Legal and Regulatory Requirements

As required by the Income Tax Directives 2066 (4th amendment, 2078), Chapter 09, article 9.3.2 *(page no. 131, point no. 5)*, we found that:

- The organization has deducted/paid TDS as per the Income Tax Act, 2058,
- The organization has conducted activities as prescribed in its constitution.

For D. & D. Associates,
Chartered Accountants

D. & D. ASSOCIATES
Chartered Accountants

Rohit Dhital, FCA
Partner

Place: Kathmandu
Date:2081.05.26

UDIN: 240916CA01307ennfE

SOSEC Nepal
Narayan Municipality-01, Dailekh

Notes forming parts of the financial statement
As at 31 Ashadh 2081 (Corresponding to 15 July 2024)

Notes 6.1; Additional Disclosure on Restricted funds
Statement of Movement in Restricted funds during the year

#	Projects	Opening Balance	Fund received during the year	Fund spent during the year	Adjustments	Closing Balance
1	Green Economy Accelerator (GEA)	-	3,000,842	1,938,850	-	1,061,992
2	Child Protection	-	2,514,000	530,347	-	1,983,654
3	WASH	-	9,417,500	9,417,500	-	-
4	WASH II	-	18,019,809	799,028	-	17,220,781
5	Girls Matter	-	23,624,284	23,735,099	-	(110,815)
6	EWPN Project	-	6,216,278	4,067,343	-	2,148,936
7	Hamro Pratigya Project	-	5,151,135	203,133	-	4,948,002
8	Hatemalo Project	-	5,086,317	139,995	-	4,946,322
9	NLRP II Project	-	3,254,451	3,351,815	-	(97,364)
10	IWRM Programme	1,984,271	41,027,320	42,453,052	-	558,539
11	PCESP & IQE	2,277,618	18,646,658	19,283,554	-	1,640,722
12	Innovation Fund : Piloting L&D assessment and systems for climate-induced hazards	-	5,561,425	211,601	-	5,349,825
13	Reaching the Unreached: Supporting earthquake affected communities in Western Nepal with immediate relief and recovery efforts: 1010431-21	-	2,194,199	2,194,199	-	0
14	Building resiliency capacity of poor and marginalized farmer through Goat farming (GIFT)	-	4,061,317	193,260	-	3,868,057
15	Partnership to Sahakarya Project	(498)	3,000,498	3,000,000	-	-
16	Green Karnali Project	4,843,091	12,086,799	13,125,158	-	3,804,733
17	Supporting earthquake affected communities in Western Nepal with immediate relief and recovery efforts: 1010431-18	-	14,083,750	14,083,750	-	-
18	Building Inclusive Human Rights Advocacy for Children and Youth Rights (BIHANI)	-	4,195,260	3,203,225	-	992,035
19	Response-Jajarkot Earthquake (Start fund Nepal)	-	3,695,386	3,695,386	-	-
20	Gender Sensitive Global Citizenship and Life Skills Education for Youth (GCED)	129,796	484,774	615,196	-	(626)
21	Jajarkot Earthquake Responses (AEIN)	-	979,494	980,103	-	(608)
22	Bal Helpline 1098	(4,567)	443,735	443,735	-	(4,567)
23	Research to Hatemalo Project	-	575,400	575,400	-	-
24	Quality Education enhancement, health and livelihood support in Thathikandh RM, Dailekh (SAHAKARYA)	2,178,071	11,711,808	11,824,140	-	2,065,739
25	Sakxyam Project	-	1,761,143	1,761,075	-	68
26	Promotion of Right of Health & Education of Raute People	732,973	8,437,316	6,836,378	-	2,333,912
27	Sahayatra_Second Phase & Green Job	2,918,610	17,532,644	20,451,254	-	-
28	Sahayatra_Third Phase, SOGIE and C&K Project	6,490	27,680,931	19,749,329	-	7,938,092
29	ADHAR Project	1,808,579	12,000,483	11,918,034	-	1,891,028
30	A2J	60	-	-	-	60
31	WUMP	-	-	-	-	-
32	Rural Village Resources Management Project Bhagwatimai Rural Municipality	25,999	-	-	-	25,999
33	Rural Village Resources Management Project Naumule Rural Municipality	9,029	-	-	-	9,029
34	Concept Cost	(3,100)	3,100	-	-	-
35	Rural Village Resource Management project	3,022	-	-	(3,022)	-
36	ASHA	37,251	-	-	(37,251)	-
37	Child Marriage, Chaupadi & CCA Progrma	(29,856)	-	-	29,856	-
38	Radha Foundation	3,742	-	-	(3,742)	-
39	Right based livelihood improvement project (RBLIP)-Festenopher	20,568	-	-	(20,568)	-
40	Corona virus reflief 19	33	-	-	(33)	-
41	Reflief support to Disaster affected community caused by fire at Khada	360,154	-	-	(360,154)	-
Total		**17,301,336**	**266,448,056**	**220,780,936**	**(394,914)**	**62,573,543**

कोषाध्यक्ष
सोसेक, नेपाल

मञ्जु कुमारी खड्का
अध्यक्ष

कार्यकारी निर्देशक
सोसेक, नेपाल

D. & D. ASSOCIATES
Chartered Accountants

SOSEC Nepal
Narayan Municipality-01, Dailekh

Notes forming parts of the financial statement
As at 31 Ashadh 2081 (Corresponding to 15 July 2024)

7 Accounts payable

Particulars	Current Year	Previous Year
TDS payable	635,257	60,368
Staff PF and Gratuity Payable	747,445	170,147
Payable to staffs (Salary & allowances)	2,128,716	614,591
IWRM-P	-	415,710
Dipak Subedi (Core)	-	50,473
Emergency Supports to Vulnerable Children (Girls Matter Project)	1,000,000	-
Cash support for business @ Rs 10,000 each (Girls Matter Project)	300,000	-
Shree Saraswoti Madyamik Bidhyalaya (Girls Matter Project)	256,850	-
Shree Nepal Restriya Prathamik Bidhyalaya (Girls Matter Project)	95,561	-
Rupantaran volunteers fee payable (Girls Matter Project)	204,000	-
Office rent payable (NLRP-II Project)	22,500	-
Man Bahadur Thapa (WUMP Guras)	-	165,820
WUMP Guras	-	200,000
Yagya Giri (WUMP Guras)	-	11,000
K.C Order Supplies	108,213	-
Trishakti Furniture & Furnishing Udyog	721,182	-
S.S. Stationary & General Order Supplies	519,130	-
IGA Support payable	390,000	-
Karnali Hotel and Lodge Chamunda Bindrasaine-6, Dailekh	166,167	-
Prixa Technologyes	148,009	-
Payable to User Community (IWRMP)	637,951	-
Payable to other vendors	1,121,063	63,000
Other payables	4,566	359,461
Total	**9,206,610**	**2,110,569**

संगीता राना
कोषाध्यक्ष
सोसेक, नेपाल

मन्जु कुमारी खड्का
अध्यक्ष

हरिसिंह थापा
कार्यकारी निर्देशक
सोसेक, नेपाल

D. & D. ASSOCIATES
Chartered Accountants

SOSEC Nepal
Narayan Municipality-01, Dailekh

Notes forming parts of the financial statement
For the Year ended 31 Ashadh 2081 (Corresponding 15 July 2024)

SOSEC Nepal
Raising The Voice Of Voiceless
Estd. 1997

8 Incoming Resources

Particulars	Current Year	Previous Year
Grants-Unrestricted Funds	1,652,676	-
Grants-Restricted Funds;		
Green Economy Accelerator (GEA)	1,938,850	-
Child Protection	530,347	-
WASH	9,417,500	-
WASH II	799,028	-
Girls Matter	23,735,099	-
EWPN Project	4,067,343	-
Hamro Pratigya Project	203,133	-
Hatemalo Project	139,995	-
NLRP II Project	3,351,815	-
IWRM Programme	42,453,052	12,501,171
PCESP & IQE	19,283,554	10,816,152
Innovation Fund : Piloting L&D assessment and systems for climate-induced hazards	211,601	-
Reaching the Unreached: Supporting earthquake affected communities in Western Nepal with immediate relief and recovery efforts: 1010431-21	2,194,199	-
Building resiliency capacity of poor and marginalized farmer through Goat farming (GIFT)	193,260	3,754,322
Partnership to Sahakarya Project	3,000,000	4,000,000
Green Karnali Project	13,125,158	10,776,688
Supporting earthquake affected communities in Western Nepal with immediate relief and recovery efforts: 1010431-18	14,083,750	-
Building Inclusive Human Rights Advocacy for Children and Youth Rights (BIHANI)	3,203,225	-
Response-Jajarkot Earthquake (Start fund Nepal)	3,695,386	-
Gender Sensitive Global Citizenship and Life Skills Education for Youth (GCED)	615,196	430,747
Jajarkot Earthquake Responses (AEIN)	980,103	-
Bal Helpline 1098	443,735	505,467
Research to Hatemalo Project	575,400	-
Quality Education enhancement, health and livelihood support in Thathikandh RM, Dailekh (SAHAKARYA)	11,824,140	13,473,500
Sakxyam Project	1,761,075	-
Promotion of Right of Health & Education of Raute People	6,836,378	7,249,493
Sahayatra_Second Phase & Green Job	20,451,254	53,589,106
Sahayatra_Third Phase, SOGIE and C&K Project	19,749,329	-
ADHAR Project	11,918,034	12,622,467
WUMP	-	218,692
Uthan	-	4,495,245
Woman Rehabilitation Center (WOREC) Project	-	176,744
Raute Policy Consultancy	-	328,425
Relief	-	1,125,717
Others	-	439,028
Total	**222,433,615**	**136,502,963**

संगीता राना
कोषाध्यक्ष
सोसेक नेपाल

मन्जु कुमारी खड्का
अध्यक्ष

D. & D. ASSOCIATES
Chartered Accountants

कार्यकारी निर्देशक
सोसेक, नेपाल

SOSEC Nepal
Narayan Municipality-01, Dailekh

Notes forming parts of the financial statement
For the Year ended 31 Ashadh 2081 (Corresponding 15 July 2024)

11 Program Expenses

Particulars	Current Year	Previous Year
Green Economy Accelerator (GEA)	1,938,850	-
Child Protection	530,347	-
WASH	9,417,500	-
WASH II	799,028	-
Girls Matter	23,735,099	-
EWPN Project	4,067,343	-
Hamro Pratigya Project	203,133	-
Hatemalo Project	139,995	-
NLRP II Project	3,351,815	-
IWRM Programme	42,453,052	12,501,171
PCESP & IQE	19,283,554	10,816,152
Innovation Fund : Piloting L&D assessment and systems for climate-induced hazards	211,601	-
Reaching the Unreached: Supporting earthquake affected communities in Western Nepal with immediate relief and recovery efforts: 1010431-21	2,194,199	-
Building resiliency capacity of poor and marginalized farmer through Goat farming (GIFT)	193,260	3,754,322
Partnership to Sahakarya Project	3,000,000	4,000,000
Green Karnali Project	13,125,158	10,776,688
Supporting earthquake affected communities in Western Nepal with immediate relief and recovery efforts: 1010431-18	14,083,750	-
Building Inclusive Human Rights Advocacy for Children and Youth Rights (BIHANI)	3,203,225	-
Response-Jajarkot Earthquake (Start fund Nepal)	3,695,386	-
Gender Sensitive Global Citizenship and Life Skills Education for Youth (GCED)	615,196	430,747
Jajarkot Earthquake Responses (AEIN)	980,103	-
Bal Helpline 1098	443,735	505,467
Research to Hatemalo Project	575,400	-
Quality Education enhancement, health and livelihood support in Thathikandh RM, Dailekh (SAHAKARYA)	11,824,140	13,473,500
Sakxyam Project	1,761,075	-
Promotion of Right of Health & Education of Raute People	6,836,378	7,249,493
Sahayatra_Second Phase & Green Job	20,451,254	53,589,106
Sahayatra_Third Phase, SOGIE and C&K Project	19,749,329	-
ADHAR Project	11,918,034	12,622,467
Uthan	-	4,495,245
Woman Rehabilitation Center (WOREC) Project	-	176,744
Raute Policy Consultancy	-	328,425
Relief	-	1,125,717
WUMP Guranse	-	218,692
Total	**220,780,939**	**136,063,935**

संगीता राना
कोषाध्यक्ष
सोसेक, नेपाल

मन्जु कुमारी खड्का
अध्यक्ष

D. & D. ASSOCIATES
Chartered Accountants

हीरासिंह थापा
कार्यकारी निर्देशक
सोसेक, नेपाल

भाग-५

सफल अभ्यास, सिकेका पाठ र चुनौति

५.१ संस्थाले यस वर्ष गरेका राम्रा अभ्यास

- स्थानीय सरकारलाई नीति निर्माण कार्यमा सहयोग
- स्थानीय सरकार संग साझेदारी
- जोखिममा रहेका बालबालिका पहिचान तथा सहयोग
- सिक, रमाउ, गर र कमाउको अवधारणा अनुसार विद्यालयलाई व्यवसायमा आधारित कृषि सिकाई केन्द्रको रुपमा संचालन गरिएको।
- जलवायुमैत्री प्रबिधिहरू (सोलार लिफ्ट सिचाई, स्थायी पलाष्टिक घर, भकारो सुधार, जैविक विषादी, सिचाई पोखरी, वायो इन्जिनियरिङ, थोपा सिचाई, मल्चिङ) आदिको प्रयोग।
- विपद् जोखिम तथा जलवायु परिवर्तनको असरबाट परेको प्रभावलाई कम गर्न जलवायुमैत्री खेति प्रणाली र प्रविधिहरू को प्रयोग गरिएको।
- मुल्य श्रृंखलाको सिद्दान्त अनुसार कृषि बाली अन्तरगत तरकारीहरू को उत्पादन तथा वजारीकरण सहयोग।
- बालबालिकाहरू को पठनपाठनमा सहजताका लागी सिकाई कुना स्थापनामा सहजीकरण।
- कोभिड नियन्त्रण तथा बालबालिकाहरू को विकासका लागि घरघरमा आचार सँहिता निर्माण र कार्यान्वयनमा सहजीकरण।
- अध्ययनमा आधारित जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका उपायहरू को समुदाय स्तरमा प्रसारण
- संस्था अन्तरगत विभिन्न परियोजनाहरू विच अन्तर सम्बन्ध कायम गरी एक अर्काको परिपुरकको रुपमा क्रियाकलाप संचालन।
- समुदायमा स्वच्छ र सुरक्षित खानेपानी सेवाका लागि १ घर १ धारा, मिटर जडान कार्य।
  - बालकोष स्थापना गरी जोखिममा रहेका बालबालिकाहरू लाई विद्यालयमा भर्ना तथा पढाई खर्च व्यवस्थापनमा सहयोग।

५.२ समस्या तथा चुनौति र समाधानका लागि गरिएका प्रयासहरू:

समस्या तथा चुनौतिहरु	समाधान गर्न गरिएका प्रयासहरु
प्राविधिक बिना सोलार लिफ्ट सिचाई आयोजना निर्माण तथा संचालन गर्दा अफ्ठ्यारो हुने देखियो।	छोटो अवधिको लागि प्राविधिक नियुक्त गरेर निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको।
नागरिक समाज संघ सस्थाहरू लाई जलवायु परिवर्तन अनुकुलन र न्यूनीकरण सम्बन्धि ज्ञानमा कमी देखिएको।	नागरिक छलफल चौतारी निर्माण गरी जलवायु अनुकुलन सम्बन्धि विभिन्न तालिम तथा परामर्श संचालन गरिएको।
पालिकाका निर्वाचित प्रतिनिधिहरू को विकास निर्माणका क्रियाकलाप संचालन गर्न वढी माग आउने गरेको।	स्थानीय प्रतिनिधीहरू संग विभिन्न वैठक, छलफल र परामर्शका माध्यमबाट परियोजनाको उदेश्य, काम गर्ने क्षेत्र र कामगर्ने तरिकाको वारेमा जानकारी गराउने गरेको।